వెల :

ఒకరూపాయి పన్నెండు అణాలు.

బెజవాడ శ్రీరాజరాజేశ్వరీ నాటకమండలి వారగు

శ్రీయుత పి. సూరిబాబు — శ్రీమతి సి హెచ్. రాజేశ్వరి

తప్ప

ఇతరులు ఎవ్వరూ ఈ నాటకాన్ని ప్రదర్శింపరాదు.

తృతీయ ముద్రణము - ఆగష్టు 1951

Lakshmi Power Press, Tenali.

సమీక్ష.

చిరంజీవి పి. సూరిబాబు కోరగా ఈ నాటకం వ్రాశాను. దీని తొలిప్రదర్శనం ఏలూరులో 1944 సం॥ అక్టోబరు 29 వ తేదీని జరిగింది. మొదటి అయిదు నెలల కాలపరిమితిలోనే ఈ నాటకం నలభైఆరుసార్లు ప్రదర్శితమైంది. ఈనాటకం ఇంత త్వరలో ఇంత బహుజనామోదాన్ని పొందగలుగుటకు ముఖ్యకారణం ఏమనగా—దీన్ని ప్రదర్శించుటలో సామాజికులు చూపిన కొత్తదనం - అనగా, శ్రద్ధ, కట్టుబాటు, సమిష్టిసహకారం (Team Work), ఉచిత రంగాలంకారాలు, అన్నిటికంటే ప్రశంసనీయమైనటువంటి క్రమశిక్షణ.

నేటి మన కిరాయినటులు 'కాంబినేషన్' అనే పేరుతో, అరాజకంగా ఆడుతూవున్న అరోచకపు ప్రదర్శనాలలను చూచిచూచి, విసుగెత్తివున్న ప్రేక్షకలోకాన్ని ఈ కొత్తదనం పూర్తిగా ఆకర్షించింది. ఇందుకు, చిరంజీవులు పి. సూరిబాబు, సి హెచ్. రాజేశ్వరి. కళాప్రియుల మన్ననలకు అత్యంతమూ పాత్రులు.

కళానైపుణ్యంలో మన ఆంధ్ర నటీనటులు ఏ ఇతరరాష్ట్రీయ నటీనటులకూ తీసిపోరు. కాని, మన నటులలో వ్యక్తిత్వం బలిసి, సహకారం సమసిపోయింది. ఉదరారాధనావేశం వారి హృదయాలను ఆక్రమించింది — కళారాధనావేశం మాటుకు పెదవులను దాటలేదు. ఇది నిజం—కాబట్టి నిష్ఠురం !!!

ఉదరం మొదట—కళ తర్వాత: ఒప్పుకుంటాం. ఆకలిముందు—అభినయం తర్వాత, నిజమే. కాని, పొదుగు ముందు—పాలు తర్వాత ! మరి, పొదుగుకోసి పాలు తాగుతున్నారే మన కిరాయనటులు !! చిల్లర నటుల సంగతి అలా వుంచండి- ఆంధ్రనాట్యకళ తమలో మూర్తీభవించునట్లు చెప్పుకుంటూ, భీకర బిరుదాలను ధరించ ఒక్కొక్క ఆటకు రెండువందలు రూపాయలు కిరాయి తీసుకుంటూవున్న మన ఒకటో తరగతి నటులగూర్చి ఏమనాలి ?

నాటకప్రదర్శనం సర్వాంగసుందరంగ ఉండాలంటే, దానిలో పాలుగొనే నటులలో సమిష్టిసహకారం ఉండాలి. సమిష్టిసహకారం ఉండాలంటే ఒక స్థిరమైన సమాజం ఉండాలి. ఇది అందరికీ తెలిసిన సత్యమే ! కాని ఆచరణలో పెట్టగలిగిన వారు ఆంధ్రదేశం మొత్తంమీద ఇప్పుడు ముగ్గురే కనబడుతున్నారు—వారిలో ప్రథములు, బందరు వాస్తవ్యులైన శ్రీయుత డి.వి. సుబ్బారావుగారు; ఇప్పుడు శ్రీయుత పి. సూరిబాబు. శ్రీమతి రాజేశ్వరి డి. వి. సుబ్బారావుగారు చిత్తశుద్ధిగల కళారాధకుడు కాబట్టే, స్వయంగా ఒకసమాజాన్ని నిర్మించుకొని, దానిని పెక్కేండ్లనుంచి పట్టుదలతో నడుపుతూ, కిరాయనటులచేత అనుక్షణం ఖూని చేయబడుతున్న ఆంధ్ర నాట్యరంగానికి ప్రాణప్రదానం చేస్తున్నాడు. ఆయన చేస్తున్న ఈ సేవ ఆంధ్రనాట్య కళాప్రియులు ఎన్నటికీ మరువరాని సేవ. వారి తర్వాత ఇప్పుడు మా సూరిబాబు మా రాజేశ్వరీ తమ రాజేశ్వరీ నాటకమండలి ద్వారా చేస్తున్న కృషి మిక్కిలి శ్లాఘనీయం.

సమాజం లేకుండా, సమిష్టిసహకారం లేకుండా, క్రమశిక్షణలేకుండా, ఉచిత రంగాలంకార సామగ్రి లేకుండా, 'కాంబినేషన్' నటులు ఆడుతూవున్న అ

అరాజకపు నాటకాలను ఇన్నాళ్ళూ ఎలా సహించి ఊరుకున్నాం? జవాబు సులభం. ఇంట్లో దోమల్ని వీధిలో మురికినీ ఎలా సహించి ఊరుకున్నామో, అలాగే వీటినీ!

మన హిందూమనస్తత్వంలో అహింసాసహనమూ వేళ్ళు పాతుకుని ఉన్నాయి. ఈ రెండూ మన జాతికి అలంకార ప్రాయాలనీ, విశాల ప్రపంచములో ఈ రెంటికీ మనదే అగ్రస్థానమనీ, మనకు మనం సంతోషించటం కద్దు—ఖండాతరవాసులు కూడా మనల్ని పొగడటం కద్దు. కాని, మన అహింస దుర్బలత్వంలోకి, మన సహనం జడత్వంలోకి దిగజారినప్పుడు, జాగృతికి వేళ అయిందని తెలుసుకోవాలి.

శేషం వెంకటపతి రచించిన తారాశశాంకములోని పద్యాలలో కొన్నిటిని తూచాలు తప్పకుండా, కొన్నిటిని అక్కడక్కడ సవరించి, ఈ నాటకరచనలో నేను ఉపయోగించుకున్నాను. ఆ పద్యాలకు “ ” ఈ విధమైనగుర్తులు ఉంచాను.

ఈ తారాశశాంక నాటక రచన నన్ను చాలా కష్టపెట్టింది. ఎందుకంటే శేషం వేంకటపతి రచించిన కథావిధానాన్నిబట్టి, ఈ కథయెడల ప్రజానీకంలో ఒక హేయభావం పాతుకుపోయింది. ఆ హేయభావాన్ని తొలగించి, కథయెడలా అందరి పాత్రలయెడలా ప్రేక్షకులకు సానుభూతి కలిగేటట్లు రచించడమంటే. ఏటికి ఎదురీదడమే అయింది. ! ! ఎంతవరకు నాకృషి ఫలించిందో ప్రేక్షకమహాజనులే నిర్ణయింతురుగాక !

బెజవాడ,
ఆగస్టు 1951

— కొప్పరపు సుబ్బారావు.

తారాశశాంకము పాత్రలు

పురుషులు	స్త్రీలు
బృహస్పతి	తార
అత్రి	శాంత
శుక్రుడు	అనుమాయు
నారదుడు	
చిన్న చంద్రుడు	
చంద్రుడు	
లంబోదరుడు (లంబూ)	
జంబుకేశ్వరుడు (జంబూ)	
మాతలి	
కొందరు శిష్యులు	
పటువులు వగైరా	

అంకం ఒకటి

దృశ్యం ఒకటి

అత్రి ఆశ్రమం.

అత్రి అనసూయ వటువులు ఇతరమహర్షులు పురోహితుడు ఉన్నారు. ఉపనయనం అయిపోయింది. ఋషులు ఆశీర్వాద మంత్రాలు చదువుతున్నారు చదివినతర్వాత చంద్రునిమీద అక్షతలు జల్లుతారు. ఆటు పిమ్మట, అత్రి అనసూయ చంద్రుడు పీటలమీదనుంచి లేస్తారు.

ముందుకు వస్తారు.

అత్రి —నాయనా! చంద్రా! భగవత్స్వరూపులగు ఈ మహర్షులకెల్ల నమస్కరించి వారి అమోఘాశీర్వచనములచే పవిత్రుడవుగమ్ము!

అత్రి అనసూయలు చంద్రుడిచేత ఒక్కొక్క మహర్షికి నమస్కారం చేయిస్తారు. చంద్రుడు "వందేభగవన్!" అంటూ నమస్కారం చెయ్యగా "విద్యాసంపన్నోభవ!" అని ఒకరూ, "వినయసంపన్నోభవ!" అని ఒకరూ, "కీర్తిసంపన్నోభవ!" అని ఒకరూ దీవిస్తారు. అనంతరం—

అత్రి —అనసూయా!

శా. ఎన్నోనోములునోచి యాచిలుత న య్యీశప్రసాదంబుచేఁ
గన్నా పొంతయుఁబెంచినాము వడుగున్ గావించినామీవయిన్
గొన్నాళ్లేగురునొద్దకోయనిపి యీ కుఱ్ఱన్ సువిజ్ఞానసం
పన్నున్ జేయఁగ వేళవచ్చె, నీకఁబంపన్ మేలుగాదే సఖీ?

అన —ఈతడు విద్యావంతుడౌటకు మనస్సు ఉత్సహించుచున్నను వియోగప్రాప్తికి ఆరాటపడుచున్నది. నాథా! ఇప్పట్టున నావిన్నపమొండు కలదు.

అత్రి—ఎట్టిదది?

అన —బ్రహ్మర్షిచంద్రులును వేదవేదాంగ విద్యాపారంగతులును అగు మీరే ఉపాధ్యాయులరై ఈ కుఱ్ఱను సమస్తవిద్యాపరిపూర్ణునిగా జేయగలరు. అట్టిరొడ మరొక గురువునొద్ద కనుపనేల?

అత్రి —అనసూయా! తండ్రి యెంతటి విద్యావంతుడైనను తనయునకు గురువగుట శ్రేయస్కరము కాదని నా అభిప్రాయము. ఏలయనగా—

గీ. తండ్రి మోహము కొడుకుశ్రద్ధను నడల్చు;
శ్రద్ధసడలిన శిష్యుఁడు జడతఁ గాంచు;
జడుని చదువెల్ల నీటిపైఁ జమురుచుక్క;
తండ్రి సుతునొజ్జయౌటనర్థంబుగాదె?—

అన —అటులైన ఈ చిరుతకెవ్వని గురువుగా నిశ్చయించినారు ?

అత్రి —సకలవిద్యావాచస్పతియగు బృహస్పతినే వీని గురువుగా నుద్దేశించితిని. కుమారా ! చంద్రా !

చంద్ర —జనకా! అనుజ్ఞయేమి ?

అత్రి —విద్యాభ్యాసముకొరకై కొన్నాళ్లునీవు గురుకులావాసము చేయవలసి యున్నది. నాయనా ! విద్యకంటె శ్రేష్ఠమైన పురుషార్థము లేదుసుమా !

ఉ. "ఆరనిజ్యోతి, యక్షయమహానిధిఁ జూపు నవాంజనంబు, నూ
రారికివచ్చి తోడుపడనోపిన బంధువు, జ్ఞాతివర్గముల్
గోరని సొమ్ము, దేవ నరలోక వశీకరణౌషధం. బసా
ధారణమైనవిద్య, సుకృతమ్మునఁగాక లభించునే సుతా!"

చంద్ర —పితృదేవుల హితోపదేశములను శిరమ్మున ధరించుచున్నాను.

అన —నాయనా! దేవగురువైన బృహస్పతియే నీకు తగిన విద్యాగురువు. ఇక జాగు వలదు. ఆ సద్గురుని యాశ్రమమ్మునకేగి ఆయనను సందర్శించి వినయ వినమిత శిరస్కుడవై విద్యాభిక్ష నర్థించెదవుగాక. చంద్రా!—

ఉ. సేవలకెల్ల సేవ గురుసేవ; గురుండవ నొక్కడేసుమీ
దేవగురుండు గీష్పతి; తదీయముఖమ్మున విద్యనేర్చుచే
నీవుగడింపగాఁ దగిన నిక్కపు జీవధనమ్ము; పొమ్ము ! వి
ద్యావిభవుండవై యశమునంది రయమ్మున రమ్ము పుత్రకా!

చంద్ర —(మోకరించి) జనకా ! ఆశీర్వదించుము.

అత్రి —గురుశుశ్రూషాఫలసిద్ధిరస్తు.

చంద్ర —(మోకరించి) జననీ ! దీవించుము.

అన —సమస్తసన్మంగళానిభవంతు !

చంద్ర —(మోకరించి) మహర్షులారా ! అనుగ్రహింపుడు)

అందరు—యశస్వీభవ ! యశస్వీభవ !

అత్రి —నాయనా ! కొంతదూరమువరకు నేను తోడువచ్చెదనురమ్ము.

చంద్రుణ్ణి పంపిస్తూ

అందరూ కోరస్ పాట పాడుతారు. (1)

దృశ్యం - రెండు

బృహస్పత్యాశ్రమానికి పోయే ఒకతోవ

శాంతా లంబూ జంబూ ప్రవేశం.

జంబూనెత్తిమీద చితుకులమోపు వుంది.

లంబూనెత్తిమీద కూరగాయలమూట వుంది.

శాంతచంకలో నీళ్ళబిందెవుంది.

ఉతికి పిండిన తడిగుడ్డలుకొన్ని భుజంమీద ఉన్నయ్.

శాంత—ఇలా పెళ్ళినడకలునడిస్తే ఇవ్వాళ అమ్మగారిచేత చీవాట్లు మామ్మాటికీ నిశ్చయం.

జంబూ—ఈ వెధవమోపు చచ్చేటంత బరువుంది-తెలుసా?

లంబూ—ఈ కూరగాయల హిమాలయంక్రిందిఅప్పచ్చిలాగ అణగారిపోతున్నాను.

శాంత—నాకుమాత్రం తక్కువబరువుందా

లంబూ—ఆడవాళ్ళ జన్మపొడుగునా ఏదోవిధంగా బరువుమొయ్యక తప్పదులే.

శాంత—అంటే?

జంబూ—మొట్టమొదటనుంచీ ఒళ్ళుబరువూ—

లంబూ—తర్వాత ధర్మబరువూ—

శాంత—నోరుముయ్!

జంబూ—అనంతరం పిల్లలబరువూ—

లంబూ—అబ్బబ్బబ్బబ్బ! జంబూ! మెడవిరుచుకుని పోతూవుందిరా. కొంచెం సేపైనా విశ్రాంతి తీసుకోకపోతే ఇహ అడుగుసాగడం కల్ల. (కూరగాయలమూట దింపుకుంటాడు)

జంబూ—నా అవస్థా అలాగేవుందిలే (చితుకులమోపు దింపుకుంటాడు)

శాంత—(ఆగకుండా వెళ్ళిపోతూవుండగా)

లంబూ—శాంతా!

జంబూ—శాంతా!

లంబూ—ఒంటరిగా వెళ్ళవద్దు.

జంబూ—వానకురిసి దారిఅంతా జావజావైంది. జారిపోతేప్రమాదం.

లంబూ—అదీగాక, నిన్నటినుంచీ మన ఆశ్రమంచుట్టూ ఒకపెద్దపులి తారాడుతూ వుందని కోయవాళ్ళు చెబుతున్నారు.

శాంత—అమ్మయ్యో! నిజంగానా?

జంబూ—దాని గాండ్రింపు వినేదాకా ఆలాగే అనకమానవు.

శాంత—(నీళ్ళబిందె దింపుకుంటూ) రేపటినుంచీ నీళ్ళకోసం, నేను రానేరాను.

జంబూ—సమిధలకోసం నేనూ రాను.

లంబూ—కూరగాయలకోసం నేను అంతకంటే రాను.

శాంత—(కొంటెతనంగా) కాదు. నేను యధాప్రకారంగానే వస్తా.

లంబూ—అలాగైతే నేనూవస్తా.

జంబూ—నేనూవస్తా.
శాంత—(పకప్కన నవ్వుతూ) గొఱ్ఱెలమంద.
లంబూ—ఒరేయ్ జంబూ!
జంబూ—ఏంట్రా లంబూ!
లంబూ—మనల్ని గొఱ్ఱెలమంద అని దారుణంగా అవమానించింది. దిగమింగికూర్చోడం పురుషలక్షణమంటావా?
జంబూ—ఓసీ శాంతా! నువ్వు తారాదేవికి శిష్యురాలవైతే మేము బృహస్పతుల వారికి శిష్యులం జాగ్రత.
లంబూ—అమ్మగారికంటే అయ్యగారు బృహస్పతి అనేకరెట్లు అధికం. తెలుసా?
శాంత—ఎందుచేత?
జంబూ—మగవాడు కావడంచేత!
శాంత—మీ బృహస్పతులవారిని నేను మగవాళ్ళజాబితాలో చేర్చలేదు. తెలిసిందా?
జంబూ—చెప్పవ్రా?! — అయితే, అప్పుడే ఒకజాబితా. లెక్కా. డొక్కా— భేష్ భేష్! ఇంతవరకూ వికసించిందా నీ బుద్ధి!
లంబూ—ఓరేయ్! పువ్వు పుట్టిన తర్వాత వికసించకుండా వుంటుందట్రా? అయితే ఒక్కటే భేదం. అసలు పువ్వులు భ్రమరచుంబనం అయిన తర్వాతగాని వికసించవు ఈ ఆడపువ్వులు వికసించిన తర్వాతగాని అనవు.
శాంత—(బుజంమీది తడిదోవతిని లంబూనెత్తిమీద పిండుతూ) నీ విద్యావైదుష్యానికి దేవతల అమృత వర్షం!
లంబూ—(తుడుచుకుంటూ) నన్ను ఎంత అవమానించినా సహిస్తాగాని నా విద్యను అవమానిస్తే సహించనుసుమా. అనేకసార్లు ఇలాగే హేళన చేశావు. ఇంకోసారి ఊరుకోను. హెచ్చరిక!
జంబూ—ఒరేయ్! ఒక్కసారి మన విద్యాపరాక్రమాన్ని ప్రదర్శిస్తేనేగాని దీనికి ఈ అహంకారం అణగదేమో?
లంబూ—ప్రదర్శించమా జంబూ!
జంబూ—అవశ్యము లంబూ!
లంబూ—(అమాంతంగా రౌద్రం తెచ్చుకుని) ఓసీ శాంతా! ఇదే అస్మదీయ ప్రచండ విద్యాపాండిత్యమును చవిచూచెదవుగాక! నిలు! నిలు!

"సీ. పొలతిరో! నీతోడ వలపు రహస్యముల్
తర్కించుచేసుమీ తర్కవిద్య
జంబూ—అంగనా! నీ వద్ద శృంగార శబ్దల
క్షణము నేర్చుటయె వ్యాకరణవిద్య
లంబూ—మగువ! నా మనసు నీ మనసులో నైక్యంబు
నొందించుటేసుమీ యోగవిద్య
జంబూ—తరుణీ! నీ యందచందములు కుల్కులు వగల్
సంఖ్య యొనర్చుటే సాంఖ్యవిద్య"

లంబూ— మోహినీ ! కోపభరమున మూసికొన్న
ముద్దు పెదవులు తెరచుటే మోక్షవిద్య

జంబూ లంబూ(కలిసి) వనితా ! మనమొక్కటౌటె యద్వైతవిద్య

జంబూ లంబూ(కలిసి) తన్వీ ! కాకున్న పాపిష్టి ద్వైతవిద్య.

పద్యం ముగిసేటప్పటికి శాంత నీళ్లబిందెను
చంకలో పెట్టుకుంటుంది.

శాంత—అమ్మాగారితో చెప్పి మీ యిద్దరి పొగరూ తీయించకపోతే నాపేరు శాంతకాదు. (అంటూ తుర్రున బయలుదేరుతుంది.)

జంబూ చితుకల మోపుసూ, లంబూ కూరగాయల మూటనూ నెత్తిమీద పెట్టుకుని శాంతవెంబడి ఈ దిగువ తత్త్వం పాడుతూ నిష్క్రమణం.

జంబూ—విద్యలన్నిటి తత్త్వమేమో విప్పిచెప్పర సద్గురూ !

లంబూ—విద్యలన్నిటి తత్త్వంమొకటే ప్రేమతత్త్వము శిష్యుడా !

జంబూ—ప్రేమతత్త్వములోని బ్రహ్మము తావు చెప్పర సద్గురూ !

లంబూ—ప్రేమతత్త్వబ్రహ్మ తావు భామ కుధరము శిష్యుడా !

ముగ్గురూ నిష్క్రమణం.

దృశ్యం - మూడు

బృహస్పతి ఆశ్రమం వెలుపల వటచ్ఛాయలో-బృహస్పతి శిష్యవర్గంచేత
అధ్యయనం చేయిస్తున్నాడు—

శంనో మిత్రః శంవరుణః - శంనో భవత్వర్యమా -
శంన ఇంద్రో బృహస్పతిః - శంనో విష్ణు రురుక్రమః -
నమో బ్రహ్మణే - నమస్తే వాయో - త్వమేవ ప్రత్యక్షం
బ్రహ్మాసి - త్వామేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మ వదిష్యామి -
ఋతం వదిష్యామి - సత్యం వదిష్యామి - తన్మామవతు -
తద్వక్తారమవతు - అవతుమామ్ -అవతు వక్తారమ్.

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః

(అప్పుడు చంద్రుడు ప్రవేశం)

చంద్ర—(ప్రవేశిస్తూ) విద్యాభిక్షామ్ దేహిమే! విద్యాభిక్షామ్ దేహిమే! అని బృహస్పతి ముందు సాష్టాంగపడును)

బృహ—చిరంజీవ! చిరంజీవ! లెమ్మా? బాలకా! ఎవరవునీవు ?

చంద్ర—(లేచి) భగవన్! అఖండ తేజోరాశియగు నత్రిమహర్షికిని జగదేకారాధ్యురాలగు ననసూయాదేవికిని పుత్రుడను. నాపేరు చంద్రుడు.

బృహ—సంతోషము. సంతోషము. చంద్రా ! నీపితృదేవుల యాశ్రమములో నెల్లరకు కుశలమా ?

చంద్ర—భగవన్ ! మీదయవలన నెల్లరకును క్షేమమే.

ఉ. "మాతలిదండ్రు లన్నలును మాహితులాప్తులుబంధుకోటిసం
ప్రీతిగనున్నవారచట, మీచరణాంబుజ సేవజేయ న
న్నితరిబంపగా నెలమి నేనిటవచ్చితి? నన్ను శిష్యునిన్
నీ తనుజాతురీతిని వినీతునిగా నొనరించి బ్రోవవే!"

బృహ—కుమారా! నాశిష్యుడవగుటకు నింతగా నుత్సహించుచుంటివా?

చంద్ర—భగవన్ ! మానవులకు దేవతలు గురువులు. దేవతలకు మీరు గురువులరు. అట్టిమీగురుత్వముకన్న విద్యార్థికి వాంఛనీయ మెందుకలదా ?

బృహ—కుమారా! నీ వినయము మాకెంతయు సంతసము కలిగించుచున్నది.

చంద్ర—భగవన్! నేటికి నేను కృతసంకల్పుడనైతిని.

ఉ. పావనమూర్తులాప్తులు కృపాపరతంత్రులు వేదవాదపుం
భావసరస్వతుల్ దివిజవర్గ నమస్యులు స్వీకరించు నా
దేవగురుల్ మహాత్ములు త్వదీయపవిత్ర పదాంబుజాత సం
సేవఁ బునీతుడై వరలు శిష్యునకున్ మరుజన్మముండునే.

బృహ—బాలకా! నీ వినయవివేకములు మాకెంతయు తృప్తి ఘటించినవి.

మ. "అనసూయానతి నీదుతల్లి, మునిరాజౌ అత్రి నీతండ్రి, త
జ్జననంబందిన నీకు నీవినయమున్ సౌజన్యమర్యాద వ
ర్తన మంచన్మధుకోత్తములన్ దలపవింతల్ గావు, రాజత్కళా
ఖనివై యొప్పెడినీవు శిష్యుడగుభాగ్యంబెన్న సామాన్యమే."

చంద్రా!

క. "పదునెనిమిది విద్యలు నినుఁ
జదివించెద, వేయునేల? జగముల నెందున్
బదులితనికి లేదనిపిం
చెద, నిను నాయంతవానిఁజేసెద చంద్రా!

చంద్ర—ధన్యోస్మి ! ధన్యోస్మి ! (సాష్టాంగపడును.)

బృహ—ఆయుష్మాన్భవ! (చంద్రుణ్ణి లేవదీసి తెరవైపు చూచి) ఎవరక్కడ ?

జంబూ } (ప్రవేశిస్తూ) చిత్తం గురుదేవా !
లంబూ }

బృహ —తార యేమిచేయుచున్నది ?

లంబూ—ఇవ్వాళ మాంచివాడుపైన మవ్వంకాయలు తెచ్చాను గురుదేవా !

జంబూ—ఇవ్వాళ దొరికిన కట్టెలుకూడా బహుదగ్ధయోగ్యంగా వున్నయ్. గురుదేవా!

బృహ—మాధులారా ! తార యెక్కడ ?

లంబూ—పూజామందిరంలో వున్నారు గురుదేవా ;

బృహ —మంచిది. చంద్రా ! పూజామందిరమునకేగి నీ మాతృశ్రీని సందర్శించె దవు గాక-రమ్మ !

(అందరూ నిష్క్రమణం)

దృశ్యం – నాలుగు

బృహస్పతి ఆశ్రమాంతరంలో పూజామందిరం తార ఈశ్వరీపూజ చేస్తున్నది.

తారపాట (2)

(పాటచివర బృహస్పతి చంద్రునితో ప్రవేశం)

బృహ —తారా ! ఈశ్వరీపదచింతనాసక్త మానసవైన నీ యేకాగ్రతకు భంగమొన రించినందుకు సైరింతువుగాక. ఇదే-ఈ బాలునిచూడుము !

తార —(చంద్రుని అలోకసామాన్య సౌందర్యాన్ని రెప్పవెయ్యకుండా చూస్తూ) ఎవరీతడు ?

బృహ —మన అత్రి అనసూయల పుత్రకుడు విద్యాభిక్ష నర్థించి మనవద్దకు వచ్చి నాడు. చంద్రా ! ఇకనుండి నీవు ఈమెయధీనము. (తారను (సంబోధించి)

ఉ. "నీరజగంధి ! వీడు జననీ జనకుల్ కడుగారవమ్మునన్
వారక పెంపగా బెటిగినాడతికోమలదేహుఁ డీతనిన్
మేరమెఱింగి యాదరము మీరగ వేళకు వేళకున్ మనం
బారసి యన్నపానముల కాకొననీయకుమా తలోదరీ !"

నాకు దేవతార్చనకు వేళ అయినది..చంద్రా ! మహుహూర్తమాలోచించి విద్యాభ్యాసమారంభించెదను. అంతవరకు ప్రయాణశ్రమము నపనయించు కొనుచుందువుగాక. తారా ! అనసూయాసాధ్వి నీ భుజస్కంధమున

మహాద్భారము విక్షేపించినది సుమా ! కుఱ్ఱవానిని కడుంగడు శ్రద్ధాదరము లతో జెంచి ఆమెవిశ్వాసమును నిల్పుకొందువుగాక. (నిష్క్రమణం)

చంద్ర —జననీ ! గురుదేవులు నాచేత మీకు నమస్కారము చేయించుట విస్మరించి నారు. ఇదే నా నమస్కారము.

తార —(రెండుచేతులూ పట్టుకొని) ఆగు ! గురువుగారికి చేసినప్పుడే గురుపత్నికిని జెందినది. (కొంచెం ఆగి)—నీపేరు చంద్రుడా !

చంద్ర —చిత్తము.

తార —చంద్రుడు......చంద్రుడు......శాంతా ! శాంతా !

శాంత —(ప్రవేశిస్తూ) పిల్చారా నన్ను ?

తార —ఈకుఱ్ఱవానిని చూచావా !

శాంత —ఎవరు ?

తార —మన అనసూయ కొడుకే—

శాంత —ఔను. విన్నా—అత్రిమహర్షి భార్య—

తార —వారిపుత్రుడు

శాంత —ఇక్కడికి కెందుకువచ్చాడు ?

తార —విద్యాభ్యాసనిమిత్తమట—

శాంత —మీదగ్గరనా ?

తార —మనదగ్గరే.

శాంత —ఎంతఅందంగా వున్నాడమ్మా !

తార —దిష్టి పెట్టకే !—పేరువిన్నావా ?

శాంత —అదికూడా అంత అందంగావుందా !

తార —చంద్రుడు ! —చంద్రుడు !

శాంత —ఎంతబాగుంది !

తార —చంద్రుడా ! ...ఇకరా ! మార్గాయాసంతో కొంతా, మా సంభాషణతో కొంతా నీకు విసుగు కలిగివుంటుంది.

చంద్ర—లేదు. జననీ! లేదు, మీ యాదరణ నా శ్రమనంతయు మరిపించినది.

శాంత —అబ్బో! చాలా వ్యాకరణయుక్తంగా మాట్లాడుతున్నాడే !

తార —నీ తుపానుఘాటికి ఈ లేతపూరెమ్మ నిలువనేరదుసుమా. జాగ్రత. చంద్రా ! చాలా జాగైంది. నీకు ఆకలై ఉండవచ్చు. రాపోదాం.

శాంత —అమ్మా ! ఈకుఱ్ఱవాణ్ణి నేను స్నానంచేయించి తీసుకువస్తాగాని మీరు వెళ్ళండి.

(లంబూ ప్రవేశం)

లంబూ—అమ్మా! మువ్వంకాయ ఘుమఘుమ మాడుకొనులదాకా కొడుతూవుంది, పనస చెడకముందే భాండీని దింపాలి. రండి !

శాంత —అమ్మా ! చంద్రుడి వ్యవహారం నేనుచూస్తా. మీరువెళ్ళరాదూ ?

తార —కాదు. నీవే వెళ్ళు.

లంబూ—ఇదెక్కడికర్మ! మావంకాయకూరమాడిపోతున్నదని మొత్తుకుంటూవుంటే ఇద్దరు గాడవాళ్లుండికూడా ఒక్కరూ కదలరేం? (చంద్రుడికేసి కోరచూపులు చూస్తూ) ఈ బుడత ఎవడో మాంచి రసకందాయంలో వచ్చిపడ్డాడే!

తార —అసభ్యంగా మాట్లాడకు. కాంతా! నీవుపోయి వంటపనిచూడు. లంబోదరా! నీవుపోయి నీళ్ళుకాగబెట్టు! ఎదురుచెప్పకర్దు. ఇది నాయాజ్ఞ!

(మొహాలు చిట్లించుకొని ఇద్దరూ నిష్క్రమణం)

తార —చంద్రా! ఇకపోదాం రా!......కానిఒకబాధ నన్ను వేధిస్తూవుంది నీవు నిజంగా చంద్రుడివి. మరి—చంద్రునికి ఆహారం అమృతం అది నేనెక్కడ తేగలను!

చంద్ర —అమ్మా! ప్రేమతో మీరొసంగు మంచినీరమైనను నాకు అమృతప్రాయమే.

తార —చంద్రా! శక్తివంచనలేకుండా నావిధి నిర్వర్తించుకొంటా. కాని, నా జీవితాకాశంలో నీలాటి బాలచంద్రుడొకడు ఉదయించగలడని కాని, ఈ విధంగా శీతవెన్నెల వెలుగు విరజిమ్మునని కాని కలలోనైనా అనుకోలేదు. రా!

తారపాట (3)

దృశ్యం – అయిదు

(పకపక నవ్వుతూ నారదుడు ప్రవేశము)

నార —తారా! ...ఏమంటివి ?..."నాజీవితాకాశములో నీవంటి బాలచంద్రుడొకడుదయింపగలడని కాని, ఈవిధముగా శీతవెన్నెల వెలుగులువిరజిమ్మునని కాని, కలలోనైన అనుకొనలేదు" అనియా!...ఔనౌను! తారా!

చ. అనుకొనలేదు నీవు హరిణాంకుడొకండు గలండటంచు, వా
డనుకొనలేదు తారయనునామె యొకర్తుక యున్నదంచు మీ
రనుకొనకుండ సంఘటితమయ్యెను చక్కనిఘట్ట, మింక నే
మనుకొననేమి! కాఁగలది యాటకే యీకథ వచ్చెఁదారలో!

నందనందనా! ఆర్తజనశరణ్యా! నీ సంకల్పములు దుర్జ్ఞేయములు! దురవగాహములు!

ఉ. ఆరువదుల్ వయస్సున బృహస్పతి కక్కట? పాలుకాఁగి చ
ల్లారెను; తార కీర్వది వయస్సాయినన్; నిజనాథ పాదసే
వారతి బ్రొద్దుపుచ్చుచుఁ బ్రపంచసుఖంబుల నెంచ; దట్టియా
తారకు నేడు చంద్రుడు దాపరమాటకు హేతువేముకో?

ఔను! చూడఁజూడ ఈఘట్టముకడుంగడు విషయగర్భితమైకన్పట్టుచున్నది దీనినిజాగరూకతతో కనిపట్టి కలహభోజనప్రాప్తికి వలయు నుపాయమ్ములు వెతకుటయే ఇక నాకు కర్తవ్యము. హేకృష్ణా! ద్వారకానిలయా!

నారదుని పాట

అంకం రెండు

దృశ్యం ఒకటి

బృహస్పతి ఆశ్రమం వెలుపల ఒక మార్గం.

లంబూ జంబూలు ప్రవేశం

లంబూ—ఒరేయ్! నువ్వూ నేనూ ఈ ఆశ్రమంలోనికివచ్చి ఎన్నేళ్లుగడచిపోయారో జ్ఞాపకంవుందా ?

జంబూ—చంద్రుడికంటే రెండుసంవత్సరాలేగా మనం ముందు వచ్చింది ?

లంబూ—చంద్రుడు ఈ యాశ్రమంలో అడుగుపెట్టి ఎన్నేళ్ళయింది ?

జంబూ—పద్దాను గేళ్ళు.

లంబూ—కాబట్టి మనంవచ్చి పదహారేళ్ళయిందన్నమాట. మరి పద్ధాను గేళ్ళనుంచీ అతడుచదివినచదువుకీ, పదహారేళ్ళనుంచీ మనందిచవిన చదువుకీ, ఎంతతేడా వుందో గమనించావా ?

జంబూ—గమనించకేం ?

సీ, తర్క-భాష్యముల విద్వాన్ బిరుం దతనికి,
వంటలో మనకు విద్వాన్ బిరుందు

లంబూ— లక్ష్యలక్షణాధనుర్లాఘవంబతనికి,
భక్ష్యభక్షణ కళాప్రౌఢిమనకు

జంబూ— గంధర్వ గానసంగతి వాసియతనికి,
వడ్లదంపుడుపాట వాసిమనకు

లంబూ— సకలపురాణార్థచర్చలు వానికి,
'శాంతా' పుర్రాణమే చర్చమనకు

జంబూ— చనవు గారాము ముద్దుముచ్చట లతనికి,

లంబూ— తిట్లు మెడనెట్లు మొట్లు చీవాట్లు మనకు,

జంబూ— మురిపెముగ బెంపబడ్డ పూమొక్క యతడు,

లంబూ— సంతవిడిచిన యాబోతు జంట మనము,

జంబూ—ఒరేయ్ ! మరోసంగతి గమనించావా ?

లంబూ—ఏమిటది ?

జంబూ—చంద్రుడు విద్యలో నేగాక విలాసాలలోకూడా పాండిత్యం సాధించడం సాగించాడు.

లంబూ—ఔనౌను గమనించా.

జంబూ—పద్దానుగేళ్ళ క్రితం ఆశ్రమంలో అడుగుపెట్టిన ఆ పిరికిచూపుల పాలబుగ్గల చంద్రుడికీ, నవయౌవన సౌందర్యాతిరేకంతో విర్రవీగుతున్న ఈ చంద్రుడికీ, ఎక్కడా పోలికే లేదుసుమా.

లంబూ—(రహస్యంగా) ఎలా వుంటుందిరా!—పూర్తిగా రెండావుల దూడయ్యాడు.

జంబూ—(రహస్యంగా) తారవిడిస్తే శాంత - శాంతవిడిస్తే తార.

లంబూ—అందు చేతనే దూడ బాగా కండపట్టి తోకయెత్తి నృత్యం చేస్తున్నది. అదిగాక ఒరేయ్! అందచందాల్లో చంద్రుడివంటి సుందరుడు లేక పోవచ్చుగాని, ఆశ్రమంలో వున్న ఆడవాళ్లందరికి ఇదేమి వేలంవెర్రో బోధపడకుండావుంది.

సీ. "కనురెప్పవెట్ట కాత జూచు నొక్కతే
చూచి యల్లన దలచూచి మెచ్చు—

లంబూ— మెచ్చులాడ వటంచు మెచ్చినవ్వు నొకర్తె
నవ్వుతో నగిరుక్కనను దొలంగు—

లంబూ— పయటచాటుగ నోరబరకించు నొక్కతె
బరికించి వానిదగ్గరకు బిలుచు—

జంబూ— బిలిచి యూరక ముచ్చటలనాడు నొక్కతె
ఆడి ఏకాంతమటంచు జేరు—

లంబూ— చేరి చెవిలోన గుసగుసల్ చెప్పినట్లు
మోము మోమున గదియించి మురియునొకతె"

జంబూ— ఇక్షుఖండంబుపై మూగు నీగలవలె
మురుసుకొని మోతవెట్టి రీ ముగుదలార!

లంబూ—ఒరేయ్! కందమూల ఫలహారమని కాషాయవసన ధారణమనీ సాత్విక జీవనమని ఋష్యాశ్రమ వాసమనీ యెంతో గొప్పగా మనం చెప్పుకోవడమే గాని ఆడామగా అనేవిషయం వచ్చేసరికి ఆది కిరాతులకూ మనకూ అంతగా భేదం కనపడదు సుమా.

జంబూ—సందేహమెందుకు? అందుకు సజీవ దృష్టాంతములుగా నీవూ నేనూ ఉన్నాం గదా!—............ఒరేయ్ చూడు చూడు ఆ దృశ్యం! (తెరవైపు చూపిస్తాడు)

లంబూ—(చూస్తూ) బలే రమ్యంగావుంది. చంద్రుడు ఒకలేడి వెంట పడ్డాడు శాంత ఆలేడిని పట్టుకొని ఒక పొదలో దాచేసి పారిపోతున్నది.

జంబూ—ఈ శాంతసంగతి మరీగల్లంతుగా వుంది సుమా.

లంబూ—చంద్రుడు వచ్చినది మొదలు ఇది మనల్ని పూర్తిగా విడిచిపెట్టేసింది.

జంబూ—ఔను. దీనికళ్ళకు ఇప్పుడు మనమిద్దరమూ రాహుకేతువుల్లాగ కనపడుతున్నాం.

లంబూ—చంద్రుడివెంట తిరగవద్దని అమ్మగారు ఎన్నిసార్లు దీన్ని మందలించినా ఎలాగో అవకాశంచిక్కించుకుని కుమ్మరిసారెలాగా అస్తమానం ఇతడి చుట్టే తిరుగుతూవుంటుంది.

జంబూ—చంద్రుడికి కూడా దీనివెంట తిరగడం చాలా సరదా అనుకుంటా.

లంబూ—ఒకేయ్ ! పరుగెత్తుకుంటూ ఇద్దరూ యిటేవస్తున్నారు. ఏంచేద్దాం ?

జంబూ—(ఆలోచనతో రహస్యంగా) అమ్మగారితో చెప్పి ఆమెను ఇక్కడికితీసుకు వచ్చి వీళ్ళయిద్దరికంతా ఒక్కసారి చూపించి, ఘాటుగా శృంగభంగ చేయిద్దాం. రా!—

లంబూ—బాగుంది ఈ ఆలోచన. నడు !

(లంబూ జంబూలు నిష్క్రమణం)

దృశ్యం - రెండు

బృహస్పతి ఆశ్రమంలో వనం

శాంతను తరుముతూ చంద్రుడు ప్రవేశం

శాంతా చంద్రికలకు డైలాగ్ పాట (4)

శాంత —ఎందుకు ఇలా నా వెంటపడ్డావు ?

చంద్ర —నా లేడిని నాకిమ్మ

శాంత —నీ లేడా? నాకేం తెలుసు ?

చంద్ర —నీవే దానిని దాచితివి.

శాంత —నేనా ? యేదీ ? (ఒళ్లుదులుపుకుంటూ) ఎక్కడ ?

చంద్ర —సరే: పోనీ (వెళ్లిపోతాడు)

శాంత —చంద్రా ! (అడ్డంగా నిలబడి) వెళ్లనియ్యను.

చంద్ర —ఏల ?

శాంత —నాయిష్టం.

చంద్ర —శాంతా !—

శాంత —ఔను......చంద్రా ! చాలరోజులనుంచి నిన్ను కొన్నిప్రశ్న లడగాలని అనుకుంటున్నా. ఇవ్వాళ అడిగేస్తా—సరియైన సమాధానం చెప్పికవలు.

చంద్ర —కానిమ్మ. ఎట్టివాప్రశ్నలు ?

శాంత —తారాదేవి నీ కేమవుతుంది ?

చంద్ర —తల్లి.

శాంత —తల్లియా ? !...ఎన్నాళ్ళయింది ఆమె నిన్నుకని ?

చంద్ర —(కోపముతో) హాస్యమా !

శాంత —సీతల్లి అనసూయసాధ్వి కాదూ ?
చంద్ర —ఆమెకన్నతల్లి—ఈమెపెంపుడుతల్లి.
శాంత —ఓహోహో!
చంద్ర —ఔను శాంతా !
శాంత —బాగా యోచించే చెబుతున్నావా ?
చంద్ర —అవిధముగా ప్రశ్నించుటకు హేతువేమి ?
శాంత —ఉంది కాబట్టి అడుగుతున్నా.
చంద్ర —శాంతా! నీ మెదడు నందెట్టి యసహ్యపు టాలోచనలు కలలోనైనా రాకుండుగాక.
కాని నా మనోగతము నాలించెదవు గాక.

జనుడు మరల మరల జన్మమ్ము లెత్తుట
తప్ప దన్నమాట తథ్యమేని—
నూరుజన్మలెత్తి తారాసుతుండనై
పుట్టుసుగతి నాకు పట్టుగాత!—

శాంత —చంద్రా! ఆ తారాదేవి చేష్టలనూ హావభావాలను గమనిస్తున్నావా ?
చంద్ర —అంతగా గమనింపదగిన దేమియుండును !
శాంత —చంద్రా ! నీవు వట్టి వెర్రివాడవైనా కావాలి లేకపోతే మించి గడుసరి
వైనా కావాలి.
చంద్ర —ఎందుచేత ?
శాంత —నీకుతప్ప ఆశ్రమంలో అందరికీఆమెచేష్టలు చాలా విపరీతంగా కనిపిస్తున్నవి.
చంద్ర —నిజమా ? ఎట్టివవి ?
శాంత —ఎట్టివీఅంటే నేనేం చెప్పను ?... నేనూ ఆడదాన్నే !... అయినాచెప్తా.

చ. గడెగడ నీవు కన్నులకు గన్పడ కుంటివయేని తార తాఁ .
దడఁబడనేల! యున్నరని తారట లాడుచు నిన్నుఁబిల్వఁగా
బుడుతులఁబంపనేల! నినుబోలిన శిష్యులుగారె యెల్లరున్ ?
చెడిన మనస్సువృత్తులివి చెప్పగనేలను విప్పి చందురుడా!—

చంద్ర — (కోపంతో) శాంతా! ఇదియెల్ల నీకపోలకల్పిత కథానకము.
శాంత —గడుసుదనపు బిభీకలు చాలించి, ఇంకావిను. ఆమె, ఒకనాడు—

సీ. *జిలుగుచీర వదల్చి చెంగావి ధరియించి
యేదిబాగనుచు నిన్నేల యడిగె ?

చంద్ర —నన్నా? ! ఆమెయా ? ! ఎన్నడు ? !
శాంత —నేను చెప్పబోయేవన్నీ విని తర్వాత బూకరించు.

రైకనడల్చి యారజపుపైట ధరించి
యేది మేలనుచు నిన్నేలయడిగె!

జడవిచ్చి వింతగా జూకుకొప్పమరించి
యేది నీటనుచు నిన్నేలయడిగె!

పైడిముక్కెరదీసి పచ్చతళ్కు ధరించి
యేది లెస్సయనుచు నిన్నేలయడిగె!"

ఇట్టి ప్రశ్నలకుత్తరం బీకులేక
అర్థమెరుఁగని బండవిద్యార్థి రీతి
గుడ్లు నీవప్పగించిన గూఢదృశ్య
మొకటి, నాకంటఁబడెను లేవోయి, చంద్ర!

చంద్ర — శాంతా! శాంతా! నిన్ను బ్రతిమాలుకొనెద! నన్ను రచ్చబెట్టకుము! నీనే పాపము నెరుంగను. శాంతా! నీవు నాకుమిక్కిలి నేస్తురాలవు నా హృదయమును నీకడ దాపజాలను త్రికరణశుద్ధిగా నాదుస్థితి నిక వెల్లడించెద నాలింపుము.

చ. అనుభవశూన్యతన్ దొలుత నర్థమెరుంగగనేరనైతినే,
దినములు మీఁదవడ్డ కొలదిన్ విశదంబగుచుండె తారభా
వన నెలకొన్న ఘోరపరివర్తన, మయ్యయొ! శాంత! రేబవల్
కనులకు గూర్కురాదు, భయకంపితమయ్యెడు దేహమక్కటా!

శాంత — చంద్రా! బింకాలు విడిచిపెట్టి నిజం చెప్పడానికి ప్రారంభించావు... నీ హృదయానికి చాలా సంతోషపడుతున్నా.

చంద్ర — శాంతా! నా హృదయావేదన ఎంతని చెప్పుదును?

సీ. ఆమెచర్యల యంతరార్థంబు తెలియని
యట్లు నటింతునా? అదొకభయము!
తెలిసినరీతివర్తింతునా? యేమి సా
హసమొనరించునో? అదొకభయము!
తేటతెల్లంబుగా దెల్పి నీకిది తగ
దంచు వారింతునా? అదొకభయము!
వారింపకుందునా యేరీతి నెపుడేమి
ముప్పుట్టిమున్గునో? అదొకభయము?

తల్లిదండ్రుల విడిచి విద్యార్థమిటకు
వచ్చితిని, చిన్నవాడ, నే పాపమెరుగ—
పిట్టపిడుగువిధాన నీఘట్ట మొకటి
వచ్చిపడెనోర! నాతలవ్రాతయేమొ ? !

శాంత —చంద్రా! నీవల్ల తప్పులేదనే విషయం ఇప్పుడు విస్పష్టమయింది.

చంద్ర —శాంతా! నేస్తురాలా! సహృదయా! కర్తవ్యము ననుగ్రహింపుము.

శాంత —సరే. చెప్పనా ? వింటావా ?

చంద్ర —అవశ్యము.

శాంత —చంద్రా! తారవల్ల నీకు బాధతప్పిపోవలంటే ఒక్కటేమార్గం.

చంద్ర —ఎట్టిది?

శాంత — ఆమెకు నీమీదరోతపుట్టేట్టు చేసుకోవాలి.

చంద్ర —రోతయా నామీదనా? ...సరే కాని, ఉపాయము ?

శాంత —ఆడుదానికి మగవానిమీద రోతకలగటానికి ఒక్కటే ఉపాయముంది.

చంద్ర —ఎట్టిదది ?

శాంత —తనప్రేమను నిరాకరించి అన్యస్త్రీని ప్రేమిస్తే చాలు, ఆడదానికి అతుగ వానిమీద తప్పకుండా రోతపుడుతుంది?

చంద్ర —కాబట్టి నీ హితబోధ యేమని?

శాంత —ఒకవంక తారను నిరాకరిస్తూ మరోవంక అన్యస్త్రీని ప్రేమించు. ఆదెబ్బతో తారకు నీమీద రోతపుట్టుక తప్పదు ఆ రోతలోనే నీకు విముక్తికలుగక తప్పదు.

చంద్ర —మంచిదే కాని, నే నేస్త్రీని ప్రేమింపగలను? ఎవ్వరును గానరారే!

శాంత —(వెకిలిగా నవ్వుతూ) ఇంతవరకూ ఇన్నేళ్ళనుంచీ ఈ ఆశ్రమంలో నీ హృదయాన్ని ఆకర్షించగలిగిన స్త్రీ ఒక్కతెయూ లేదా ?

చంద్ర —అట్టిహృదయమొకటి నాకుండినగదా ఆవిషయ మెరుంగుటకు ?

శాంత —కఠినుడా ! జీవంలేని పాషాణప్రతిమాశిల్పమా నీ విగ్రహం ?

చంద్ర —కోపపడకుము శాంతా !—

గీ. ప్రేమయనఎట్టిదో నాకిదేమి తెలియు ?
నాప్రపంచము గురువు, గ్రంథములు, విద్య,
తార, నీ, వింతియేగాక తదితరము
నాకుఁ గనుపింపలే దిన్ని నాళ్ళు శాంత ?

శాంత —"ఇన్ని నాళ్ళు" అంటున్నావు—చంద్రా! ఇప్పుడిప్పుడు కనిపిస్తున్నదా నీకీ ప్రపంచం?

చంద్ర —కనుపించుచున్నది.

శాంత —ఏవిధముగా?

చంద్ర —బహుభయంకరముగా!—

శాంత — ఏమిటి! భయంకరంగానా! ప్రపంచమా! (పక్కున నవ్వుతుంది.)

చంద్ర — శాంతా! నీవుకూడా నన్ను నిరాదరించుటకు పూనుకొంటివా (కన్నీళ్లతో) కానిమ్ము. ఈక్షణముతో నాకును ఈయాశ్రమమునకును ఋణానుబంధము తెగినది శాంతా! నాతల్లిదండ్రులయొద్దకిప్పుడే పలాయన మొనరించెదను. దానితో నాబాధలెల్ల తప్పక నివారణకాగలవు శాంతా! సెలవు.

గీ. అమ్మ తారయటన్న నా కమిత భయము.
శాంత! నీకడ నా కెప్పు చనవు, ప్రీతి—
మరతు నామెను; నిన్ను నేనుమరువజాల
లతలవలె నల్లుకొన్న యుల్లములనకట.
త్రెంచుకొని పోవుచుంటి, క్షమించుశాంత!

(చంద్రుడు పోతూవుండగా శాంత అతణ్ణి గట్టిగాపట్టుకొని వణికిపోతూ)

శాంత — చంద్రా! చంద్రా! నీకు ఒకహృదయము ఉన్నదా? !దాల్లో ఒకమూల ఈమాత్రం తావుకూడా నాకు వున్నదా? ! చంద్రా! రాయిటు! ముఖం ఎత్తు! చూడు! చంద్రా! నన్నునీవు నిజంగా నమ్మావా? నమ్ముతావా? నమ్మగలవా!

చంద్ర—నిన్ను నమ్మకుందునా శాంతా!

శాంత—కాని, అమాయకుడా! నేను నమ్మదగిన స్త్రీని కాదు సుమా!

చంద్ర—ఎందుచేత?

శాంత—తారలో మొలకెత్తిన దోషమే నాలోకూడా తలయెత్తునేమో? ఎవరు చెప్పగలరు?

చంద్ర—శాంతా! నీ కట్టి తలంపు కలుగుటయే కల్ల. ఒకవేళ కలిగినను నేను సహించుకొందును.

శాంత—చంద్రా! జారిపోతున్నావా?

చంద్ర—కాదు. ఆమె నా తల్లి—నీవు నా సహాధ్యాయినివి. ఆమె గురుపత్ని—నీవు నేస్తురాలవు. ఆమె కోరిక లోక విరుద్ధము నీ తలపు లోక సహజము. అందుచేత సహానవాణవ కవకాశమున్నదని నా యభిప్రాయము.

శాంత—అటులేని, చంద్రా! నీవు నా సద్వర్తనంమీద సంపూర్ణ విశ్వాసం వుంచి, ఈ క్షణంనుంచి నేను చెప్పినట్లు నడుచుకుంటావా?

చంద్ర—అట్లే నడచుకొందును.

శాంత—మంచిది. ఆ తారకు నీమీద రోతపుట్టడానికై నేనొక గమ్మత్తు చేస్తాను.

చంద్ర—ఎట్టిదది?

శాంత—ఈ క్షణంనుంచి నీకు నేనే ప్రియురాలిగా నటిస్తాను. నీవు తప్పక తలవవు కదా!

చంద్ర—నా ప్రియురాలిగానా! స్వైరా!

శాంత—అంటే—నటించడంవరకే లే.

చంద్ర —మరి - నేనేమిచేయవలెను ?

శాంత —నీవూ నటించాలి.

చంద్ర —ఏవిధముగా ?

శాంత —నాప్రియుడిలాగ.

చంద్ర —గొప్పచిక్కు తెచ్చిపెట్టితివే !

శాంత —అదుగో ! అదుగో ! చంద్రా ! ఆ కొండెగాళ్ళు — లంబూజంబూలు నీమీదా నామీదా ఏవో చాడీలుచెప్పి తారను ఇటే తీసుకువస్తున్నారు. రా! ఇదె సమయం. మన్మథతంత్రములోవున్న మంత్రాలన్నీ ప్రయోగించితారకు నీమీద రోతపుట్టేటట్టు చేస్తా ! రా ! భయపడకు ! ఊఁ ! చూడు, నామాటలు అర్థంచేసుకొంటూ నాతోపాటు ఆడు ! నాతోపాటు పాడు!

ప్రేమతత్వంమీద శాంతా చంద్రులకు

డైలాగు పాట (5)

పాటపాడుతూ శృంగారచేష్టలను నటిస్తూ ఇద్దరూనిష్క్రమణం.

దృశ్యం - మూడు

అదే ఆశ్రమవనిలో.

లంబూ జంబూలు తోవచూపగా తార పరుగుతో ప్రవేశం.

లంబూ—అదుగో ! అదుగో ! చూడండి ! మీరేచూడండి !

జంబూ—చూడండి ! అద్దంవుంది—మొహంవుంది. అబద్ధం చెప్పవలసినంత అగత్యం మాకేంవుంది! చూడండి! ఎంత నిర్భయంగా విహరిస్తున్నారో చూడండి!

లంబూ—ఇవి పవిత్రమైన మునుల ఆశ్రమ మనుకున్నారో? పానశాల అనుకున్నారో?

జంబూ—అయ్యయ్యో ! పట్టపగటివేళ—అందరూ తిరిగేవేళ—

లంబూ—కలియుగం ఇవ్వాళే వచ్చినట్లుందిరా !

జంబూ—అమ్మా ! వీళ్ళను దండించకపోతే ఏం జరుగుతుందో తెలుసా ?

లంబూ—ఏం జరగడం ఏమిటి ? ఆశ్రమానికి భూకంపం వస్తుందిరా ! భూకంపం !

తార —అయితే, వటువులారా ! శాంతాచంద్రులు ఈరీతిగా ప్రవర్తించుట ఇదివర కెన్నడైనా మీకంట పడినదా ?

జంబూ—ఏమోనమ్మా ? ఈగొడవలన్నీ మాకేం తెలుసూ ? మీరు అడుపాజ్ఞల్లో వున్నాడుగదా అని అనుకున్నాముగాని చంద్రుణ్ణి ఇలా గజ్జెలగుర్రంలాగ విడిచిపెడతారని మే మెలా అనుకుంటాము ?

లంబూ—అదీగాక చంద్రుడి వయసెక్కడ? శాంత వయసెక్కడ? ఈవిపరీతానికి అవకాశం ఎక్కడ?

తార —అయితే లంబోదరా! వయస్సుతోపాటు మనస్సుకూడావికారం పొందుతూ వుంటుందనా నీ యభిప్రాయం ?

లంబూ—అయ్యయ్యో ! అలాటిప్రశ్న వేశారేమిటి? వయస్సు ముదిరినకొద్దీ మనస్సు కూడా గిడసబారి పోవాలమ్మా - దేహధర్మమంట అది.

జంబూ—అమ్మా! ఉదాహరణకు చెప్తాను - మీరున్నారనుకోండి. మీకు వయస్సు మనస్సూ సమగతిలో ఉన్నయ్ - కాబట్టి మీబండి జంట కోడెదూడల బండిలాగ జమాయించి నడుస్తుంది. గురువుగారు, బృహస్పతి భగవాన్లు వారు ఉన్నారనుకోండి, వారివయస్సు ముసలెద్దూ—వారిమనస్సు కోడెదూడా - అందుచేత, వారిబండి కుంటుతూ, పడుతూ నడుస్తుంది—

తార —ఇక నోరుమూయ్ ! - లంబోదరా ! నీవు సత్వరమే పోయి శాంతతో నేను రమ్మంటినని చెప్పి తీసుకొనిరా.

లంబూ—అమ్మా ! శాంత తప్పేఅంటూరా ఇదండా ?

జంబూ—చంద్రుడుకూడా శిష్యుడే నమ్మా.

తార —నోరుమూయండి లంబూ ! వెళ్లు.

లంబూ—చిత్తం. (లంబూ నిష్క్రమణం)

తార —జంబుకేశ్వరా !

జంబూ—అమ్మా ?

తార —మీగురువుల వారికి వయస్సెంత ?

జంబూ—మీకే తెలియాలి.

తార —ఊహించిచెప్పు.

జంబూ—బహుశా ఆరుపుష్కరాలు దాటివుంటయ్ అనుకుంటా.

తార —నా వయస్సెంత ?

జంబూ—నాకేం తెలుసు ?

తార —ఇది కూడా ఊహించిచెప్పు

జంబూ—మీవయస్సు రెండోపుష్కరం మూడోపుష్కరం సందున వుందనుకుంటా. కాని, ఎందుకమ్మా ఈవయస్సులభోగట్టా ?

తార —జంబూ! వయోభేదంవల్ల శాంతాచంద్రుల వర్తన విపరీతంగా కనిపిస్తే, మరి ఆకారణంచేతనే తారాబృహస్పతుల దాంపత్యంగూడా లోకానికి విపరీతంగా కనిపించ దంటావా ?

జంబూ—ఏమోనమ్మా !

తార —భయపడి చెప్పలేకపోతున్నావుకాని, జంబుకేశ్వరా !

ఉ. ఆలుమగండటన్న విధియందలి చిత్రముగాక, వృద్ధు ని
ల్లాలయినంతమాత్రమునయాత్మనశించునె? స్త్రీత్వమారునే?
పూలుగలట్టి తీవెయది వృద్ధపయఃపున్ బడి ప్రాకు గాక, ఆ
పూలపరిమళంబులు గుబుల్కొని పర్వవె యెల్లదిక్కులన్ !

లంబూ—(ఏడుస్తూ ప్రవేశించాడు)
జంబూ—అమ్మా! మనవాడికి శాంతచేతుల్లో మంగళహారతి జరిగినట్లే తోస్తుంది.
తార —ఏమిజరిగినది? ఇటుపు రానన్నదా?
లంబూ—(ఏడ్పుతోనే మళ్ళీ 'ఔ' నన్నట్లు తలఊపుతాడు)
తార —రమ్మని నీవు బలత్కారం చేశావా!
లంబూ—(ఏడ్పుతోనే మళ్ళీ 'ఔ' నని సౌజ్ఞ)
తార —అందుకని నిన్ను కొట్టిందా?
లంబూ—ఏడ్పుతోనే మళ్ళీ 'ఔ' నని సౌజ్ఞ)
తార —అడది కొట్టితే ఏడ్చేమగవాళ్లు ఆడదాన్నక్షంత్రిస్తే సత్తిన్నోయా కాదుకానే నరలోకం, అంతా ఈఆశ్రమంలోనే వుంది-ఇది మా స్త్రీజాతి దురదృష్టం. నడవండి! శాంతాచంద్రుల వ్యవహారం నేనే పరిష్కారం చెయ్యాలి! ముందు మీరు పొండి! నెమ్మదిగా నేనువస్తా!—

లంబూ—
జంబూ— } చిత్తం. చిత్తం

(లంబూ జంబూలు నిష్క్రమణం)

తార —(పెద్దనిట్టూర్పు విడిచి) అక్కటా! —

ఉ. ఊరక బింకముల్ పలుకు చుంటిని-అంతిమొగాని చంద్రుడా
తీరున శాంతతో బ్రియువిధిన్ విహారించెడి దృశ్యమద్దిరా!
ఘోరదురంతమైహృదయఘూర్ణనమున్ బొనరించి, దేహమున్
దారుణ కేలకీలికల దగ్ధమొనర్పంగ సాగెనక్కటా!—

(తార నిష్క్రమణం)

దృశ్యం - నాలుగు

బృహస్పతి ఆశ్రమంలో వనాంతరం

శాంతా చంద్రుల ప్రేమవిహారం

డైలాగుపాట (6)

పాట చివర మొదలుకొని. తార" చంద్రా! అగు! శాంతా! చాలించు" అని చెప్పేమాటలవరకు షుమారు రెండునిమిషాల కాలం పట్టి ఆర్కెష్ట్రా మ్యూజిక్ జరుగుతూ వుండాలి. ఆ మ్యూజిక్ మీద శాంతాచంద్రులు ప్రేమనృత్యం చేస్తుంటారు.

డైలాగుపాట పూర్తికాబోయే ముందే

లంబూ జంబూలు ప్రవేశం.

లంబూ—ఏయ్ ! చంద్రా ! నిన్నే !

జంబూ—ఏయ్ ! శాంతా ! ఇదుగో ! ఇట చూడు! నిన్నే !

లంబూ—అమ్మగారు వస్తున్నార్రా !

జంబూ—మీమంచికోసమే చెబుతున్నాం. వినండి !

లంబూ—మీ యిద్దరూ యిలా చిలకా గోరువంకల్లాగ ఆడుతూవుంటే మాకుకూడా ఒళ్ళు జలదరిస్తుంది సుమా.

జంబూ—శాంతా ! చూడు ! నన్నుకూడా కాసేపు అలాగే ఆడించవూ ?

లంబూ—నన్నో ?

జంబూ—చంద్రా ! దయచేసి నువ్వోగంటంసేపు విశ్రాంతితీసుకో. నేనూ శాంతా ఆడుకుంటాము.

లంబూ—ఓకేయ్ !! ముట్టమొదట ఒళ్ళుజలదరించడం నీకా ? నాకా ?... నాకే అని ఇందాకే చెప్పేకా. కాబట్టి నేనేమొదట ఆడాలి

జంబూ—ఓకేయ్ ! అసలు సంగతి గమనించావా? మనంవీళ్ళకి కనపడడమూ లేదు-వినబడడమూ లేదు.

లంబూ—అయితే ఏంచేద్దాం ?

జంబూ—నువ్వేచెప్పు.

లంబూ—మంచిది. ఓకేయ్ ! ఇక ఒకటే కర్తవ్యం. అసలు శాంత మనకు లభించనపుడు, నకలు శాంతను సృష్టించుకొని ఆనందపడదాం. రా !

జంబూ—నకలు శాంత ఏమిట్రా నీ శ్రాద్ధం ? —

లంబూ—అంటే, నువ్వే శాంతవని నేనూ, నేనే శాంతనని నువ్వూ అనుకొని ఇద్దరం ప్రేమించుకుందాం రా !

జంబూ—ఓకేయ్ ? ఇదిచివరికి కటికి మేజువాణీ అవుతుందేమో ?-అయినా నమోనా చుద్దాం ఎలావుంటుందో !

ఇద్దరూ చేతులుపట్టుకొని ఒకరుచంద్రుడు లాగా ఒకరు శాంతలాగా సరిగ్గా వాళ్లకుమల్లే (అందవికారంగా) ప్రేమనృత్యం చేస్తుంటారు. ఈ దృశ్యం జరుగుతూవున్న సమయంలో

తార ప్రవేశం

తార —శాంతా ! చంద్రా !......మీరుకూడానా ! ఇదేమివిపరీతం ? ? లంబూ! జంబూ! లంబూ మిమ్మల్నే !... (ఎవ్వరికి వినపడడం లేదు) జంబూ ! లంబూ ! (గట్టిగా ఇద్దర్నీ చెరోక చరుపూ చరుస్తుంది)

జంబూ—
లంబూ— } అమ్మరోయ్ ! అమ్మగారు!

అంటూ పరుగెత్తుకుపోతారు.

తార —చంద్రా! ఆగు! శాంతా చాలించు !

శాంత —మీరా ?... ఎప్పుడువచ్చారు ?......క్షమించండి !...చూడలేదు.

తార —చంద్రా! అలిసిపోయావు కాబోలు, ఆశ్రమంలోనికి పోయివిశ్రాంతితీసుకో!

చంద్ర —(తలవంచుకొని వెళ్ళుతుండగా)

శాంత —చంద్రా ! వెళ్లవద్దు. (చేయిపట్టుకొని ఆపుతుంది)

తార —చంద్రా ! శాంత ఆపితే ఆగిపోయేస్థితికి వచ్చావా?

చంద్ర —(మౌనం)

తార —ఈస్థితి నీకు ప్రాప్తించి యెన్నాళ్లయింది ?

శాంత —చెప్పు...నీవూ నేనూఇలా సంచరించడం ఎన్నాళ్లనుంచిఅని నీతల్లిగారు ప్రశ్నిస్తున్నారు. భయమెందుకు ? నిజంచెప్పు.

చంద్ర —(మౌనం)

శాంత —అమ్మా! చంద్రుడి విషయం మీకు తెలియనిదేముంది ? వీడు మితభాషి. అదీగాక మిమ్మల్నిచూస్తే అమితభయం. అందుచేత మౌనం ధరించాడు.

తార —ఓహో !

శాంత —కాబట్టి చంద్రుడి బదులూ నాబదులూ నేనే జవాబు చెప్తా...అయితే... మీ ప్రశ్నయేమని ? .... మరచిపోయా! ....ఆఁ......... ఈ వ్యవహారం మా యిద్దరిసందునా ఎన్నాళ్లనుంచి నడుస్తున్నది అని ప్రశ్నించారు. జవాబేమిటంటే ఇదిచాలారోజులనుంచి నడుస్తున్నది !

చంద్ర—పట్టిది. పట్టిది. ఇంకాకటినుండిరే.

శాంత —కంగారుతో ఒకటి చెప్పబోయి మరొకటి చెప్పకు ! అమ్మా! అసలు విషయ మేమిటంటే ఈకుర్రవాడు ఆరితేరిన వ్యభిచారిగాతయారయ్యాడు.

తార —ఆఁ ! శాంతా ?.........

శాంత —ఔనమ్మా ! చూపులకు ఇలాటి పెద్దమనిషి. చేష్టలకు ఇలాటి ధూర్తుడూ. పుట్టలేదు - పుట్టబోడు !

చంద్ర —అయ్యయ్యో! శాంతా! అమ్మగారికి నాపైన నిక్కమూగా కోపపుట్టునట్లే యొనర్చుచున్నావు కదా !

శాంత —అబ్బే ! అమ్మగారికి యెందుకుపుట్టాలి నీమీదకోప ! మగవాడవు-పదుచు వాడవు. నీ జీవితానికి నీవే కర్తవు నీ యీడులో వుండేవాళ్లంతా ఏమి చేస్తారో నీవూ అదేచేస్తున్నావు. వాళ్ళందరిమీదా లేనికోప నీమీద యెందుకుపుట్టాలి ? అదీగాక—

తార —చాలించు నీ ఉపన్యాసం...చంద్రా! వెంటనే ఆశ్రమంలోనికి వెళ్లు!... ఇది నా యాజ్ఞ ! ...వెళ్లు !...ఊఁ...

చంద్ర —(తలవంచుకొని నిష్క్రమించును)

శాంత— అమ్మా ! ఇలాంటి నిరంకుశత్వం మీకు తగదు.

తార —శాంతా ! ఇంతసేపు చంద్రుడున్నాడు కాబట్టి నేనేమీ అనలేదు. ఇకమీదు ఈ ఆశ్రమంలో ఇలాంటి మహాపాపం చేయనున్నామని నీకు శిక్షవిధిస్తున్నాను. ఈ ఆశ్రమంనుంచి వెంటనే వెళ్ళిపో.

శాంత —సరే. చంద్రుణికూడా తీసుకొని ఇప్పుడే వెళ్ళిపోతా.

తార —చంద్రుడు నీవెంట యెందుకు వస్తాడు!

శాంత —నాకోసం వస్తాడు.

తార —సిగ్గుమాలినదానా ! ఇంత గడసరిత్తెవుగా ఎప్పుడు తయారయ్యావు?

శాంత —అమ్మా ! నాకుగూడా ఒకభర్తవుంటే నేను భయపడాలి. నేను అవివాహితను. అతడు బ్రహ్మచారి. కాబట్టి నేను చేసేది వ్యభిచారం అనడానికి ఎవరికి గుండెలున్నయ్!

తార —చాలించు నీఉపన్యాసం. ఈక్షణంనుంచి ఈఆశ్రమంలో నీముఖంచూపించవద్దని ఆజ్ఞాపించా. పోయిక !...చంద్రుని ప్రసక్తి నీ కనవసరం. వాడు నీవెంటరాడు. రాదలచినను నేనురానీయను. తెలిసిందా! పో! ఈక్షణంపో!

శాంత —చంద్రుడిపై ఇంతఅభిమానం మీకెందుకు ?

తార —ఆప్రశ్న నీ కెందుకు?

శాంత —మరి, అదేగా మనకిద్దరికీ ఇప్పుడు కావలసింది ?

తార —వాడు మాశిష్యుడు. తలిదండ్రులు వానిని మాకప్పగించారు, మళ్ళి యధావిధంగా వారికప్పగించేవరకూ అన్నిబాధ్యతలు మావి. తెలిసిందా ?

శాంత —మీ బాధ్యతలను ఇంతటి పట్టుదలతో నిర్వహిస్తున్నందుకు నిజంగా మిమ్మల్ని అభినందించాలి కాని, అమ్మా ! చంద్రుడికి ఈడువచ్చింది. అంటే మీకు కోపం వస్తుందేమో, కాని-

చ. మగడతివృద్ధు, నీవు సుకుమారపు లేతవయస్సుదాన, వీ
జగతికి మంచిచెడ్డల విచారముతక్కువ, చంద్రుబోలు రూ
పగరిమ గలట్టి యావనుడు సంతతమింట వసించియున్న, నీ
తగవులమారి లోకము వృథా యపనిందలు మోపకుండునే!

తార —శాంతా! లోకం మోపినామోపకపోయినా ముందునీవేమో పేటట్లున్నావు.

శాంత —క్షమించండి! మీరు అన్ని విద్యలూ చదివారు. నేనుఏవిద్యా చదువలేదు. కాని, భర్తాసంసారంఅనే అవరణలోమీరున్నారు. ఏఅవరణాలేని మైదానంమీద నేనున్నాను. స్వేచ్ఛఅంటే యేమిటో. దాన్లోవున్న మాధుర్యం యెట్టిదో నాకుతెలుసు—మీకుతెలియదు. అందుచేత మీ మీద-మీరున్న దుర్భర పరిస్థితులమీద-మిమ్మల్లను చలాచలంగాకుదిపివేస్తున్న భయంకర సమస్యలమీద, నాకు హృదయపూర్వకమైన సానుభూతి, నిర్వేదం, జాలీ కలిగి ఇవ్వాళ ఈప్రసంగం యెత్తాను.

తార —శాంతా! శాంతా! నామీద నీకు నిజంగా జాలికలిగిందా!

శాంత —అమ్మా! నేనూ ఆడదాన్నే! నాకూ ఉంది హృదయం.

తార —క్షమించు! శాంతా!... నేస్తురాలా!... ఇలారా! (చేతులు చాచింది. కన్నీళ్లు ఉబుకుతున్నయ్)

శాంత —అమ్మా!

తార —సఖీ!

ఇద్దరూ ఒకరినొకరు గాఢంగా కౌగలించుకొంటారు.

తార —శాంతా! ఇక నీవద్ద దాచను!...దాచలేను!...

శాంత —ఏమిటమ్మా అది?

తార —చెప్తే నామీద నీకు రోతపుడుతుందేమో!

శాంత —అమ్మా! నాయందు విశ్వాసంకలగలేదా!

తార —శాంతా! నీకంటె నాకు ఆప్తులు లేరు. చెప్తావిను!—

ఉ. చప్పుడు సేయకుండఁ గడుచల్లగఁ బ్రాకుచువచ్చి, నిద్రమై
దప్పిన వాని చేలముపఁ దాఁ దలమారిచి, కాటువేయు నా
సప్పమురీతి, నామనసు నందున నొక్క దురంతభావ మె
ట్లెప్పుడు కాలువెట్టునో? సఖి! విషమున్ బ్రసరించె నక్కటా!

శాంత —అమ్మా! ఆడుదాని జీవితమే అఘ్యాన్నవు జీవితం. అందులో ఇలాటి ఘట్టాలు తటస్థించినపుడు ఆబాధ మరీ దుస్సహ మవుతుంది. అమ్మా! ఏం జరిగింది! అసలు సంగతియేమిటి?

తార —శాంతా!...ఏమని చెప్పుదును?

మ. క్రమమున్ దప్పితినంచుఁ జింతపడనా? కానిమ్ము నాత్రోవ యు
క్రమమో నక్రమమో? యధర్మమొ నధర్మంబో? సుధాస్వర్గమో?
[illegible] ప్రియా
ర్థము లోకమ్మును ధిక్కరింతు! ననిధైర్యంబూననా! అక్కటా!

శాంత —అమ్మ! 'ప్రియార్థము లోకమ్మును ధిక్కరింతు' అని అన్నారు. ఎవరమ్మా ఆ ప్రియుడు?

తార —(ఉలికిపడి) ప్రియుడా! (నెకిలినవ్వు నవ్వుతూ) నాకా? ప్రియుడా! పాపము శాంతించుగాక! (నాకులదేవతలు నన్ను రక్షింతురుగాక! నిశ్చల భావాన్ని ఆకుప్తు [illegible]ంటూ) శాంతా! నాకు ప్రియుడులేడు! భర్త ఉన్నాడు! ఆయనపేరు బృహస్పతి!

శాంత —అమ్మా! మీ హృదయాన్ని మీమనస్సును ఈవిధంగా మందలించుకుంటూ వింటేగాని, ఈ మాటలు లోకాన్ని ఉద్దేశించి చెప్పినవి కావు. సరే

పోయిందు. ప్రియశబ్దము భయంకరంగా వినిపిస్తున్నది. కాబట్టి ప్రోని రాజా. ఇక ఆ ప్రియుడు యెవ్వరో చెప్పండి.

తార —ఏ అప్రియుడు?

శాంత —'ప్రియార్థము' అని సూచింపబడిన అతడే !

తార —అతడా? చెప్పనా? ఇలారా! చెవిలో చెప్తా (శాంత దగ్గరకు వస్తుంది) ఆ వ్యక్తిపేరు—శాంతా ! మంజు మంజులము! కర్ణామృతము! సుధామధురము !...అతనిపేరు...... (ఇక్కడ బృహస్పతి అకస్మాత్తుగా వచ్చి నిలబడ్డాడు. అతణ్ణి తార చూచి ప్రసంగం గభాలున మార్చివేసింది)...బృహస్పతి భగవానులే! జగదేక బ్రహ్మజ్ఞాన సంపన్నులే! తారానయన చకోర చంద్రులే! ...

బృహ —ఆనందము ! మహదానందము !.... తారా ! నీ నిరంతర భర్తృసంస్మరణాసక్తి నిజముగా త్రిజగద్వంద్యము.

తార —సాధూ ! వందనములు ! ఎప్పుడు వచ్చారు !

శాంత —భగవన్ ! ప్రణామములు.

బృహ —తారా ! చంద్రుడేలనో నేడుఅధ్యయనమునకురాలేదు. వాడెందున్నాడో చూచిరమ్మని శిష్యుల బంపితిని. పెద్దతడవు రోదించిన వానివలె ముఖము పొంగియున్నదనియు, ఏ కతమ్ముననో దనలోదాను మిగుల కగలెందు చున్నాడనియు వారు చెప్పినారు.

మ. నిముసంబేనియు నూరకుండకు, మహోనిష్ఠన్ సమస్తాగమా
ర్థములున్ శాస్త్రరహస్యముల్ గణితతర్కన్యాయసిద్ధాంతముల్
శ్రమతో నభ్యసనంబు సేయు, నితరోల్లాసంబులే లేవు చం
ద్రముడౌరా! యిటులేల డీల్పడియె? తారా! నీవు చెప్పంగదే !

శాంత —భగవన్! నేం చెప్పనా ? నిన్న వాడూ నేనూ పందెం వేసుకొని చెరో పద హారేసి అప్పడాలూ తిన్నాం. నాది మొద్దుశరీరం కాబట్టి కడుపులో కుట్టు చెయ్యలేదు. వాడిది సుకుమార శరీరం కాబట్టి అప్పడాలపిండి పేగులకు పట్టుకుని అజీర్ణవునొప్పితో పొద్దుటనుంచి బాధపడుతున్నాడు.

బృహ —అదియా విషయము ?

శాంత —చిత్తం భగవన్! వాడికి ఆముదం ఇద్దామా సేపాళంమాత్ర వేద్దామా అని ఇద్దరమూ ఆలోచించుకుంటూవున్నాము. మా ఆలోచన తెగక, మీ సలహాప్రకారం చెయ్యాలని నిశ్చయించుకొని మీదగ్గరికే బయలుదేర పోతు న్నాము. ఇంతలో మీరు రావచ్చేశారు. అయితే భగవన్! ఆముదం శ్రేష్టమా! లేక సేపాళం ప్రశస్తమా ?

బృహ —రెండును ప్రశస్తములే.

శాంత —మరి కర్తవ్య మేమిటి భగవన్ !

బృహ —లంఘనము ! లంఘనము ! "లంఘనము పరమౌషధమ్" అని ఆయుర్వేద ప్రమాణము.

శాంత —దివ్యవాక్యం ! దివ్యవాక్యం ! అమ్మో ! విన్నారా! వాడెంత రుచ్చేసాసరే ఇవ్వాళ ఏమీ తిననియ్యి వద్దు సుమా !

(లంబూ జంబూలు పరుగుతో ప్రవేశం)

లంబూ—వందే గురుదేవా !

జంబూ—నమస్తే భగవన్ !

బృహ —ఎందుకురా ఇంత ఆత్రము ?

లంబూ—వస్తున్నది గురుదేవా ! మన ఆశ్రమం వైపుకే వస్తున్నది.

బృహ —ఏమది ?

జంబూ—విమానం గురుదేవా ! విమానం !

బృహ —
తార —
శాంత — } విమానమా ?!

లంబూ—
జంబూ— } అదుగో ! అదుగో ! చూడండి.

(అంతా ఆకాశం వంక చూస్తారు)

బృహ —ఔను. అది ఇంద్రలోక విమానము. తారా! శిష్యుడగు మహేంద్రుడుగాని అతని సందేశహరులుగాని వచ్చుచున్నారేమో? అతిధిపూజకై మనమందు సిద్ధపడి యుండుట మేలుకదా! తారా! రమ్ము! (తారతో వెళ్ళుతూ) శాంతా ! శిష్యులారా ! మీరుకూడా సత్వరమే రండు.

(తారతో బృహస్పతి నిష్క్రమణం)

లంబూ—శాంతా !

జంబూ—బృహస్పత్యాశ్రమకాంతా !

లంబూ—ఆడుకోవే మాతో రవ్వంత ?

జంబూ—ఎందుకే కోపం నీకింత ?

శాంత —ఈ కోడెదూడలకు వయస్సు గిడసబారిపోయి, ఏం చెయ్యాలో తెలియక వెర్రిగంతులు వేస్తున్నయ్ ! ...అయితే బ్రహ్మచారి మర్కట శిరోమణులారా! మీకు నాతో ఆడుకోవాలని వుందా !

లంబూ
జంబూ } ఔను, ఔను.

శాంత —నాతో ఏముంది ?

లంబూ
జంబూ } సుఖం ! సుఖం !

శాంత —ఓహో! సరే! మీసుఖానికి మీకూ మళ్ళీ నేనెందుకు అడ్డంరావాలి? సరే కాని, నాకూ ఒక సుఖం కావాలి—ఇస్తారా?

లంబూ—ఇస్తా.

జంబూ—వాడిమొహం—వెర్రివెపకాయ! వాడికేం తెలుసు! శాంతా! నేనేయిస్తా

లంబూ—కాదు, నేనే యిస్తా.

శాంత —మీ యిద్దరూ కలిసే ఇవ్వాలి.

లంబూ—సై.

జంబూ—సై.

శాంత —సరే. నా ముద్దుల యెద్దులారా! అదిగో ఒకబండి! దానికి ఎద్దులు లేవు. ఎక్కాలని నాకు చాలా కుతూహలంగా వుంది. మీరే ఎద్దులై దాన్ని లాగండి— నేనే గమ్మత్తుగా కూర్చొని తోలుతా? ...

లంబూ } (ఒకరి మొహం ఒకరు మాచుకొని, చివరకు)
జంబూ } సరే! అలాగే! పోదాం!

శాంత —ఆనందం! సరే... ఇక్కడే ఉండండి! ఇప్పుడే మళ్ళీ వస్తా.

(శాంత నిష్క్రమణం)

లంబూ— }
జంబూ— } (హిహిహి అంటూ పిచ్చిఆనందంతో నవ్వుకుంటూరు)

లంబూ—ఒరేయ్! నరవాహనం ఎక్కాలని ఇంత కుతూహలం ఎందుకు పుట్టిందో దీనికి?

జంబూ—ఒరేయ్! మనలోవున్న గొప్పతనం మనకే తెలియుట లేదుగాని, మనల్ని చూస్తేచాలు ప్రతిస్త్రీకి ఇలాంటి సుకుమార భావాలే స్ఫురించి తీరాలి!

లంబూ—మరి, మనల్ని ఎద్దులారా కోడెలారా మధ్యేమధ్యే మర్కటములారా అని కూడా సంబోధించిందే దానికి అంతరార్థమేమిటి?

జంబూ—అదే-అందులోనే వుందిరా స్త్రీహృదయరహస్యం! చూచావూ! స్త్రీలల్లో నాలుగు జాతులున్నాయని జంతుశాస్త్రకారులు పరిశోధన చేసి చెప్పారు మనఅమ్మ తారాదేవి, సర్వశుభలక్షణ లక్షితంబైన యీపద్మినీజాతినారీమణి! చూడు, అకుడ్డిమహారుషి-అవేపచెట్టుకింద గుడిసెలో వున్నాడే— ఆయన భార్య, నీసలైవ శంఖినీజాతి! మరి, ఏటిఒడ్డున, ఎప్పుడూ గార నూనేతో నిండి, తైలభాండంలో అప్పుడే ముంచి తీసిన వత్తివలె పితపిత లాడుతూ వుంటాడే ఆ గూని మహాముని—ఆయనభార్య ఒకటోరకంహస్తిని. ఇక మనశాంత-మన హృదయ అయస్కాంత-అశ్రమం మొత్తంమీద చిత్తినిరా చిత్తిని!

అప్పుడు ఒక గడ్డిమోపు మూటతోనూ, చేతిలో ఒకచెన్నాకోలతోనూ శాంత ప్రవేశం. లంబూజంబూలకు అర్థంకాక తల గోక్కుంటూ

న్నారు. శాంత గడ్డిమోపు విప్పి వాళ్ళముందు గడ్డి వేస్తూ, చెర్నా
కోలతో వాళ్ళను కొడుతుంది—

శాంతా లంబూ జంబూలకు డైలాగు పాట (7)

దృశ్యం - అయిదు

నారదుడు - ప్రవేశం

నార —హాహాహా ! అనుకొన్నంతయు నైనది.

మ. పదియున్నాలుగు దీర్ఘవర్షములు స్తబ్ధంబైన తారాపతీ,
మదనోన్మాదపు టగ్గికొండ, వృథుకంపాగుంఫితంబై, బదా
బదలై ప్రస్సెడి వేళవచ్చె ! నిక నా ప్రజ్ఞన్ని యోగించి కూ
ర్చెద పోరాటము, నందనందన ! జయశ్రీ వేగ సంధింపుమా !

వహ్వ ! ఇంద్రుని యాహ్వానము... మాతలి యాగమనము—బృహస్పతికి దేవలోక ప్రయాణము... తారకుచిరవాంఛితవీకాంతము... ఇంకేమి కావలయును?. మన్మథునకు కనకాభిషేకము !... అనంతరము నా కలహకార్య కలాపము... హాహాహా!... కాని, ఈఘట్టము నాధ్యాంముగా ఏ విధమైన కలహమును లేవనెత్తదగును?... దేవదానవులకు ముడివెట్టుదునా ?... వలదు. అది అనవసర దారుణ రక్తపాతమునకు హేతువగును... ఔను !... మంచి సమయమునకు జ్ఞప్తికి వచ్చినది. తనయొద్ద నుండిన మృతసంజీవనిని కచుని ద్వారా అపహరించినది మొదలు, శుక్రుడు బృహస్పతిపై కారములు మిరియములు నూరుచుపగదీర్చుకొను వెరవుకై వెదకుచున్నాడు భళిరే! ఉపాయము స్ఫురించినది. ఇక నా కలహాబుభుక్షవృత్తిగా సాపశమించు సమయము ప్రాప్తించినది. కృష్ణా! ఆర్తజనావనా! నీ యాశ్రితులకు ఎందును ఏకొరంతయును గలుగ నేరదనుట నిశ్చయము.

నారదుని పాట

అంకం మూడు

దృశ్యం ఒకటి

బృహస్పతి కుటీరంలో

బృహస్పతి కృష్ణాజినాసీనుడై జపమాల తిప్పుతూ వున్నాడు. మరోవైపు - ఆసనం మీద మాతలి కూర్చొనివున్నాడు. అతని కాళ్ళుపళ్ళెంలో ఉన్నయ్. ఒక కలశంతో శాంత నీళ్ళు పోస్తున్నది. తారకాళ్ళు కడుగుతున్నది.

తార —శాంతా!

శాంత —అమ్మా!

తార —పూజామందిరం లోకి వెళ్ళి పూలకరండం తీసుకు రా

శాంత చిత్తం.

(శాంత నిష్క్రమణం)

బృహ —ఎవరక్కడ?

లంబూ —(ప్రవేశించి) ఆజ్ఞ యేమి గురుదేవా?

బృహ —నీ సహపాఠి జంబు కేశ్వరు డెక్కడ?

జంబూ —ఇక్కడేవున్నా గురుదేవా అంటూ (ప్రవేశము)

బృహ —శిష్యులారా! ఈయన మహాభాగుడు - దేవేంద్రసారథి - మాతలి. ఈయన రాకచే మన యాశ్రమము నేడు నిక్కముగా పునీతమైనది. వీరియాగమనమునకు స్మరణచిహ్నముగా మీకెల్లరకు నేడు అటవిడుపు నొసంగుచున్నాను. మీరేగి శిష్యుల కెల్లరకీ శుభవార్త నెరిగించి యధ్యయనములు చాలించి క్రీడావినోదములతో నానందించుడు పొండు.

లంబూ
జంబూ } మహాభాగ్యం గురుదేవా!

(లంబూ జంబూలునిష్క్రమణం)

(శాంత పుష్పకరండంతో ప్రవేశం)

తార —(కరండంలోని పువ్వులతో మాతలి కాళ్ళను పూజిస్తూ పూజాగీతం పాడుతుంది). (8)

మాతలి—సుమంగళీభవ! దీర్ఘసుమంగళీ భవ!

తార —తరించితిని. ఇంద్రసారథి! ధన్యజీవితనైతిని.

(నమస్కరించి తార శాంతతో నిష్క్రమణం)

మాతలి—దేవశశిచంద్రా! సాఫల్య తేజో రాశియగు తారాదేవి కిభర్తలగుటచే మీకీర్తి మరింత శోభ ఘటించె.

బృహ — మాతలీ ! నీ యభివాదనమునకు కృతజ్ఞుడను. ఇక నింద్రలోకము నందలివిశేషము లెట్టివో చెప్పెదవా ?

ఏమనె పాకశాసనికి ? ఏమనె సర్వసుపర్వకోటికిన్ ?
ఏమనె యాసుమంగళికి శ్రీశచికిన్ ? సుఖుడే జయంతుడు
ద్దామ పరాక్రముండు, వనితాజనతానవమోహనుండు ? నీ
కామితమేమి ? రావగిన కారణమేమి ? వచింపు మాతలీ !

మాతలి — అష్ట దిక్పతులు సేవింపగా నఖండసుధర్మయం దాసీనుడై జగజ్జాలంబులు శాసించు మీ ప్రియశిష్యుడు మహేంద్రుడంపగా వచ్చినాడను. అచ్చట నెల్లరకు కుశలము, బృహస్పతీ ! అఖిల విద్యావాచస్పతీ !

మ. క్రతువాకండొనరింపగా మదిని సంకల్పించియున్నాడు, తత్
క్రతువధ్వర్యము నెల్లదావక భుజస్కంధమ్ముపై బెట్టినా
డతి శీఘ్రమ్మున మిమ్ము దోడ్కొని రమ్మన్నాడు మీశిష్యు, డో
యతిచంద్రా ! యరుదెంచి యాతని కభీష్టావాప్తి సంధింపవే !

బృహ — మాతలీ ! శిష్యుని సందేశమున కానంద భరితుడనైతిని. అతని మహదాశయము సత్వరమే ఫలించుగాక.

మాతలి — భగవన్ ! రాబోవు పూర్ణిమయే క్రతు సుముహూర్తము. కాలమవ్యవధిగా నున్నది. క్రతు నిర్వహణమునకై సేయందగు కార్యకలాప మంతయు మీ రాకకై యెదురు చూచుచున్నది. కాబట్టి మిమ్ము నేనే దోడ్కొని రమ్మనుచు నన్ను విమాన సహితముగా బంపినాడు.

బృహ — మంచిది. అట్లేయగుగాక ! మా యింటను నా తిథ్యమును స్వీకరించి ప్రయాణ శ్రమమును గొంత యుపశమించుకొని యీ సాయంతనమే నన్ను తోడ్కొని పోవుదువు గాక. రమ్ము ! ఈవార్తను తార కెరింగించి, ఆమె నొడంబరచి పోవుటకై యత్నింప వలసి యున్నది. అక్కటా ! తారా !

చ. అరనిముసంబు నన్ను విడనాడగనోర్వవు ముద్దురాల ! నా
చరణ సరోరుహార్చనయె జన్మకు సత్ఫలమంచు నమ్మినా
విరువురమధ్య గల్గిన నయో విపరీతము లేశమాత్రమే
నరయగలేని బేల వకటా ! యెటు నిన్విడి పోవనేర్తునో !

మాతలితో బృహస్పతి నిష్క్రమణము

దృశ్యం - రెండు

బృహస్పతి కుటీరములో మరోవైపు

చంద్రునిమీద ప్రేమనుండి తప్పించుకు పారిపోదామని ఊహించి, తార, తానుకూడా ఇంద్రలోక ప్రయాణమునకు సిద్ధపడుతున్నది. మానరాగం తీస్తూ పెట్టెబేడా సర్దుకుంటున్నది. పాట (9)

తార —(సర్దుతూ) లంబూ ! లంబూ !

లంబూ—(ప్రవేశించి) అమ్మా ! ఏమి టాజ్ఞ !...... ఇదేమిటి ? ఈ ప్రయాణ సన్నాహం ఎక్కడికి ?

తార —చూడు ! ఆ...వట వృక్షానికి అరగట్టిన అరటి నారచీర తీసుకురా! తొందరగా పో ? ఊఁ.

లంబూ—చిత్తం. చిత్తం (నిష్క్రమణం)

తార —(మళ్ళీసర్దుతూ) మరచిపోయా! ఒసేయ్ జంబూ! జంబూ

జంబూ—(ప్రవేశించి) అమ్మా ! ఏమిటాజ్ఞ!—...ఇదేమిటి? ఈ ప్రయాణసన్నాహం ఎక్కటికి?

తార —చూడు! ఆ...తోటలోనికి పోయి కొన్ని వ ౬లూ జాజులూ పొగడలూ కోసుకురా ! తొందరగా రావాలి సుమా !

జంబూ—చిత్తం. చిత్తం (నిష్క్రమణం)

తార మళ్ళీ సర్దుతూ) శాంతా ! శాంతా!

శాంత (ప్రవేశిస్తూ) అమ్మా ! పిల్చారానన్ను ?.......ఏమిటీ సన్నాహ మంతా ఎక్కటికి మీ ప్రయాణం ?

తార శాంతా ! నాకే జయం ! నీకే పరాజయం !

శాంత —అసలు గొడవ యేమి టమ్మా !

తార —నీవు వినలేదా?... శాంతా ! యజ్ఞం ఇంద్రుణ్ణి చెయ్యబోతున్నది.

శాంత —ఏమిటి? ! ఇంద్రుడు యజ్ఞం చెయ్యబోతున్నాడా ? యజ్ఞం ఇంద్రుణ్ణి చేయబోతున్నదా ?

తార —మాతలి వచ్చాడు చంద్రుణ్ణి రమ్మన్నాడు. నేనూ వెళ్ళిపోతున్నా !

శాంత —మాతలి చంద్రుణ్ణి రమ్మన్నాడా ? !

తార —చంద్రుణ్ణా ! ...కాదు ! పొరపాటు ! నా భర్తగారిని...

శాంత —అయితే?

తార —అయితే యేమిటి ? ! ఇంద్రలోకానికి నేనూ భర్తగారితో వెళ్ళిపోతా. ఆయన వద్దన్నాసరే వెంటపడతా.

శాంత —వారు రమ్మన్నారా !

తార —ఎవరు ?

శాంత —మీ భర్తగారు.

తార —ఇంకా నాతో చెప్పలేదు.

శాంత —మరి ?

తార —వారువద్దన్నా సరే నేనూ వెంట వెడతా. ఇక ఈ ఆశ్రమంలో ఒక క్షణమయినా ఉండను—

శాంత —ఎందుకని ?

తార —శాంతా ! నీకు సర్వమూ ఇంతకముందే చెప్పితిని కదా !

చ. కొడుకని చేరదీసితిని, కూరిమిజూపితి, తల్లి పోలెనే
కుడువగ బెట్టితిన్, మొలకు గోచులు జుట్టితి, నీళ్ళుపోసితిన్
చెమతల పిన్నినాళ్ళ మది చేరగ తే డిపు డేమి వింతయో
యుపుగని తప్పుపోకడల ముట్టటలాడెను స్వాంత మక్కటా !

శాంత —అయితే యిప్పుడేమి చేయదలచినారు ?

తార —దొంగ వస్తున్నాడని తెలుసుకొని యేమి జాగ్రతపడాలో అజాగ్రతే పడుతున్నా.

శాంత —ఏమిటా జాగ్రత ?

తార —శాంతా !

చ. అవిరళమోహ సంక్షుభితమై, యతిరేక పథానువర్తియై,
పవలును రేలు చందురునిపై బరువెత్తుట మానకున్న దీ
యవగుణ చిత్తవృత్తి ! పతియా పరదేశము లేగుచుండె ! నే
మవుదును ? నాకు నేనె హృదయమ్మును నమ్మగజాల నో సఖీ !

శాంత —కాబట్టి చంద్రుణ్ణి మరచిపోవడానికి ఈ ఆశ్రమంనుంచి పారిపోవాలని సంకల్పించుకున్నారు. అంతేనా ?

తార —ఔను.

శాంత —(పకాలున నవ్వుతుంది) అమ్మో ! మీరు ఇపుడున్న ఉన్మాద చిత్తవృత్తికి మీరుచేసిన ఆలోచనకీ సరిగ్గా సరిపోయింది.

తార —శాంతా !... అదుగో నాభర్తగారు వస్తున్నారు !

బృహ —(ప్రవేశించి) తారా !... ఏమిది ఎక్కడకీ ప్రయాణ సన్నాహము ?

తార —కాదు... అబ్బే— [illegible] ప్రయాణమూ కాదు... సన్నాహమూ కాదు... ఏమిటో చక ఉ[illegible]తున్నా... సరే కాని నాధా... ఇంద్రలోకవిశేషము లేమి ? వ[illegible]మైనా సందేశం తెచ్చాడా ?

బృహ —ఔను. అతడొక యజ్ఞము చేయ సంకల్పించి నన్ను వెంటనే తోడ్కొని రమ్మని మాతలిని విమాన సహితంగా పంపినాడు.

తార —అయితే, ప్రాణేశ్వరా ! మీరు వెళ్ళక తప్పదా ?

బృహ —దౌర్భాగ్యురాల ! వెళ్[illegible] తప్పించుకొను తెరవులేదు—

శా. "ముల్లోకంబుల నేలు రాజసవనంబుల్ దీక్ష రమ్మన్నచో
నుల్లఘింపగరాదు గాన్ప్రసం దమిద్యోగంబు గావించి, సం
వల్లాభంబున వేగవత్తు భవదాత్మస్ ఖేదమున్ జెందకే
యిల్లున్ వాకిలి జూచుకొంచు మను మింతీ ! కొంతకాలంబికన్"

తార —నాథా ! ఇక్కడ నేనుండను. మీ వెంబడినున్నగూడా తీసుకొని పొండి!

బృహ —తారా! చీటికి మాటికి భర్తలు భార్యలను వెంటగొని పోవుట అంత సమంజసము కాదు. అదిగాక, స్వర్గము [illegible] నియందురే గాని స్వర్గము నందు కూడ దొంగలు లేక పోవు సుమా !

తార —నిజంగానా !

బృహ —ఔను తార !

క. "నటవిట వారవధూటీ
పటలీ సంస్కృతము స్వర్గపట్టణ మకటా !"
కుటిలాలక ! నీవట కే
గుట యుచితము కాదు ! మానుకో వే ! తారా !

తార —అయితే భగవాన్ ! స్వర్గంలో కూడ ఉన్నవా యిలాంటి లోపాలు.

బృహ —ఔను తారా ! లోకవృత్తమెరుంగని ముద్దరాలవు. ఏమని నీతో చెప్పుదను ? స్వర్గమని పేరే గాని—

సీ. అల యహల్యా జారుడై వేయికన్నులు
తెచ్చుకొన్నట్టి యాత్రముచ్చు ప్రభువు !
ఇంద్రభోగం బని యెల్లరు గీర్తించు
సుఖలౌల్య మాతని క్షుద్రవృత్తి !
అమృతమ్మ పేరుతో నవతార మెత్తిన
పులికల్లు వాని కాపోసనమ్ము !
కళల పేరిట దినములల వర్తించెను
రంభాదు లతనికి రాత్రి సఖులు !
రాజె యిట్లుండ ప్రజల వర్తన మికేల ?
పలుకుగాత పురాణముల్ చిలుకలవలె !
మర్త్యుడై చచ్చి యొకడు ! యమర్త్యుడగుచు
బ్రతికి యొక్కడు ! తార ! వర్తనము లేక !

తార —ప్రాణేశ్వరా ! సరే ఆ పాడులోకానికి నేను రాను. ఈ ఆశ్రమమే స్వర్గ మనుకుంటాను [illegible] వచ్చుటె సుఖ

వహమని మళ్ళీ అనుకుంటున్నా ! ... శాంత! నీవు చెప్పు ! ఉండనా ? లేక ప్రణేశ్వరునితో వెళ్ళిపోనా?

శాంత —అమ్మా ! దీని కింత ఆలోచన యెందుకు ? మీకు ఏది స్వర్గంగా కనబడు తుందో అక్కడనే వుండండి ?

తార —అది కాదే ! నాథుని విడినాడి యేలా వుండగలను ?

శాంత —విరహబాధ దుస్తర మనేమాట నిజమే నమ్మా !

తార —విరహము గాదు ! నాథుడు అక్కడికి పోవుటనాకు ఎంతమాత్రం ఇష్టం లేదు.

శాంత —అక్కడ రంభాదు లెవరైనా మీ నాథుణ్ణి...

తార —ఛీ. ఛీ. నా నాథుని కట్టి ప్రసక్తి లేదు. నాకు తెలుసు

బృహ —తారా ! నేను త్వరగా రావనినీ భయమా ?

తార —(నిశ్చలంగా)...నాథా !...

బృహ —తారా ! అంతలో ముఖవైఖరీ మారిన దేల ? నీ హృదయమును వ్యాకుల పెనచుచున్న విషయ మేమో చెప్పుము—తారా !

తార —నాథా ! త్రికరణశుద్ధిగా చెబుతున్నా వినండి ! నేను దాచను—దాచలేను (గభాలున ఏడుస్తుంది)

బృహ —ఏమది తారా! తారా!.. శాంతా ! నే డెందులకో తార యింత దిగులుగా నున్నదేల ?

శాంత —భగవన్ ! మీ వియోగాన్ని ఎలా సహింతునా అని బెంగపెట్టుకొని యేడు స్తున్నది.

బృహ —'దాచను - దాచలేను' అనుచు నేదో విషయమును గురించి వ్యాకులపడెనే ఎట్టి దావిషయము ?

తార —(ఇంకా ఏడుస్తూనే వుంది)

శాంత —మీరు గ్రహించుకోలేదా ! భగవన్ ! మీతో రావాలని ఈమె దృఢ సంకల్పం. మీరు తప్పకుండా తీసుకు వెడతారనే నమ్మకంతో (సర్దిన సామాను కేసి చూపిస్తూ) చూడండి!

బృహ —ఓహో ! అర్థమైనది ! తారా ! ఏడవకు ! ఇటురా! తారా ! నీకు ఆశా భంగము కలిగించినందుకు విచారించు చున్నాను. కాని, తారా ! నీవునూ నేనునూ లేనియెడల ఈ ఆశ్రమము గతి యేమి కావలెను ?

ఉ. "ఇచ్చటి యగ్నిహోత్ర తతు లెవ్వరి పా ? లతిథి వ్రజంబుల౯
వచ్చిన యాప్తబంధుల ఘనంబుగ నెవ్వరు పూజసేయు వా ?
రిచ్చటనున్న శిష్యులకు నేగతి? నన్నెడబాయలేని బల్
మచ్చిక నీవు వచ్చిన బలా ! అబలా ! ప్రబలాఘు మంటదే!"

తార —సరే. భగవన్ ! మీ యాజ్ఞ యట్లో అట్లే యగుగాక !

బృహ —తారా! మరొక ముఖ్యవిషయము—

చ. "వయసున బాలుడయ్యు భుజవర్తనలో గడు బెద్ద చంద్రు, డెం
తయు గృహకృత్య వర్తనల నన్మరపించును నిచ్చలుఁ, సుఖో
దయమున నెండ వానలకు దాళగజాలఁడు, నీవు లేక త
త్ప్రియముఘటించువారెవరు ప్రేయసి! సుంతతలంచిచూడుమా.',

శాంత —దివ్యవాక్యం సెలవిచ్చారు భగవన్ ! తారలేని చంద్రుడూ నీరులేనినిమ్మా ఒక్కటే !

తార —మంచిది. భగవన్ ! మీయాజ్ఞ నాదల ధరియించి యుండే యుండెదగాక మీరు వచ్చేదాకా నాబాధ్యత లన్నిటినీ త్రికరణశుద్ధిగా నిర్వహించుకో డానికి గట్టిప్రయత్నం చేస్తా ! నాథా ! (మోకరించి)

ఆ. వె. మీ పరోక్షమందు మిమ్ముగా భావింతు
విషయ సంగమెల్ల విస్మరింతు
చిత్తమొక్కచోట జేరిచి ప్రార్జింతు
పాదరక్ష లివె ! ప్రాణనాధ !

బృహ —ఆనందమూ ! (పాదరక్షలు ఇస్తూ) మహదానందమూ ! (తార వాటినికళ్ళకు అద్దు కుంటుంది నెత్తిమీద పెట్టుకుంటుంది.)

శాంత —(స) ఇది అభినయమా ? లేక నిజమా ? నాకు అర్థం కావడంలేదు.

(మాతలి ప్రవేశం)

మాతలి —భగవన్ ! విమానమూ సిద్ధముగా నున్నది.

బృహ —ఇదే వచ్చుచున్నాను. తారా ! సెలవు ! శాంతా ! సెలవు.

(అంతా నమస్కారాలుచేస్తారు)

బృహస్పతిని పంపుతూ అందరూ కోరస్ పాట పాడుతారు (10)

దృశ్యం - మూడు

బృహస్పత్యాశ్రమం వెలుపల ఒకచోట

లంబూ, జంబూ, చంద్రుడు ప్రవేశం:

లంబూ —చూశావా !చంద్రుడూ ! అదృష్టమంటే అలా కలిసిరావాలి !

చంద్ర —ఎవరికి ?

జంబూ—ఒకరి కేమిటి ? ఎవరికైనాసరే.

చంద్ర —విషయ మేమి ?

లంబూ —ఇంతకంటే దేం కావలి ? బృహస్పతి భగవాన్లు పరదేశ మెళ్ళిపోయారు

జంబూ—ఆశ్రమానికా యజమాని లేడు—...

లంబూ—ఇప్పుడంతా స్త్రీరాజ్యం అరంభ మైంది—

జంబూ—స్త్రీలమీద నీ రాజ్యం ఇదివరకే ప్రారంభమైంది—

చంద్ర—స్నేహితులారా ! చాలించుడు మీ అసభ్యప్రసంగము.

లంబూ—చంద్రా! నిజంచెప్పు. లంబూ జంబూల నెత్తిమీద పిడుగుపడినా అయ్యో అనేవాళ్లు కనపడరు నీమీద అలా గాలివీచిరితే చాలు ఆశ్రమంలో వున్న ఆడవాళ్లంతా అలో బోలో అని పరుగెత్తుకు వస్తారు. ఇంత పక్షపాతానికి కారణం ఏమైవుంటుందీ అంటా ?

జంబూ—కారణమేమిట్రా ! ఆశ్రమానికంతా చంద్రగ్రహణం పట్టిందిరా ! చంద్ర గ్రహణం !

చంద్ర—ఆయ్యోయ్యో ! జంబుకేశ్వరా ! పవిత్రమగు బ్రహ్మచర్యాశ్రమము నాచరించు మన కీలాటి ప్రసంగము తగునా?

చ. గురుడు జగద్గురుండు – మనకున్ గతజన్మల జేసినట్టి స
త్కారణ ఫలంబుగా దొరికె – కాలము స్వల్పము – విద్య మేటి సా
గరము, తరింపగా వెరవుగన్గొను టొప్పగుగాని – నిత్య మీ
కరణిని యాంద్ర ముచ్చటల కాలము బుచ్చుటమేలె ? మిత్రుడా!

జంబూ—ఓరేయ్ లంబూ ! మనవాడు నిజంచెప్పడానికి ఇష్టంలేక వేదాంతో పన్యాసాలు అరంభించాడు

చంద్ర—సహాధ్యాయులారా ! ఈ ప్రసంగము కట్టిపెట్టని యెడల నేను పోయెదను. నేడు మీరు మీ పాఠము ఒప్పగింపలేదన్న విషయము జ్ఞప్తియందుంచుకొని గురువుగారు తిరిగి వచ్చిన వెంటనే యెరిగింతును. తర్వాత నన్ను నిందించిన ప్రయోజనము లేదు. పాఠము లప్పగింతురా ? లేక నన్ను పొమ్మందురా?

లంబూ— }
జంబూ— } సరే. ఉండు అప్పగిస్తాం

లంబూ—ఇవాళ్ళ పాఠం ఏమిట్రా జంబూ !

జంబూ—నాలుగో అర్థంలో మూడో మంత్రం కాదటరా !

లంబూ—అయితే—నువ్వే మొదలు అందించు.

జంబూ—సరే. చంద్రా! అప్పగిస్తాం విను !— ఓమ్ !

లంబూ—ఓమ్—

జంబూ—కాంతా ఇతి కాంతా—

లంబూ—అధర మిత్యధరం—

జంబూ—మధుర మితి మధురమ్—

లంబూ—ఓమ్ త త్సత్యమ్—

జంబూ—సత్య మితి సత్యమ్—

లంబూ—ఓమ్ త దాత్మా—

జంబూ—ఆత్మా ఇ త్యాత్మా—

లంబూ—త దేవ బ్రహ్మమ్—

జంబూ—బ్రహ్మా మితి బ్రహ్మమ్—

లంబూ—కాంతా అధరమ్ మధురమ్—

జంబూ—కాంతా అధరమ్ మధురమ్—

లంబూ—ఓమ్—

జంబూ—ఓమ్—

లంబూ—సర్వమ్ చంద్రార్పణమస్తు !

జంబూ—శాంతిః—

లంబూ—శాంతిః—

జంబూ—శాంతిః—

చంద్ర—హరిహరి ! పాపము! శాంతించుగాక ! (అంటూ చెవులు మూసుకొని వెడుతూ వుంటే లంబూ జంబూలు పెద్ద పెట్టున నవ్వుతూ అతణ్ణి తరుముతూ నిష్క్రమిస్తారు.)

దృశ్యం - నాలుగు

బృహస్పత్యాశ్రమం లోపల పూజా మందిరం.
తార తన నాథుని పాదుకలను పూజావేదికపై పెట్టింది వాటి ముందు
కూర్చుంది. మనస్సు కుదరడంలేదు. లేస్తుంది.

తార—ఓ పాదుకలారా ! పరదేశమందున్న నా భర్తకు ప్రతినిధులై నిలిచిన పవిత్ర చిహ్నములారా! నా బాధ యెవరితో చెప్పుకోగలను! ప్రపంచానికి దయ లేదు. ఓపిక లేదు. దాని హృదయం శిలాకర్కశం మీకే నివేదించుకుంటా! నా గోడు వినండి !

సీ. పడతికి నాథుడే ప్రత్యక్షదైవం బ
టన్న పెద్దలసూక్తి నవగణించి
సీతానసూయాది సీమంతినుల మహా
మహిమాన్విత కథాళి మరచిపోయి
మచ్చలేనట్టి యీనాని వంశము కీర్తి
పాడు సేయుదునన్న భయము వీడి

మూడు నిమేషాల ముచ్చటకై సదా
నరకవాస మటన్న వెరవు తొలగి

దైవమిచ్చిన బుద్ధిని తప్పద్రోచి
రొదలికి గులాము నై పోవుచున్న నన్ను
దయదలంపక దారుణ దారుణముగ
శిక్ష సేయరే! పతి పాదరక్షలార!

ఛీ! నా యాత్మను నిగ్రహించుకోవాలె గాని ఈ విధంగా ఉపాయాంతరాలకోసం వెతకుట నావంటి విద్యావతికి అకార్యం. ఔను అర్థమైంది... ఆ చంద్రుని తంతకు నన్ను బలాత్కారం చేస్తున్నది నా మనస్సు కాదు.... ఈ దేహం! దుర్గంధ పంక పంకిలమైన ఈ మాంసగోళం!...ఔను... నా లోపం తెలుసుకున్నా!... నా రహస్యం నాకిప్పుడు తేట తెల్లమైంది!

చ. మనసది వెన్కలాగ, మదమత్తగతిక్ మును ముందు దూకు నీ
తనువును నిగ్రహించెదను! తాలిమి రాయిక!—

(పకాపక నవ్వుతుంది) నేనపో, సమ

ర్థను! సదద్విచార సహితక్! కులకాంతను! మేలుకొంటి!—

(మళ్లీ నవ్వుతుంటుంది. చివరకు తీవ్రంగా) ఓ

చెనటి! పిశాచి! చంద్ర! నిరసింతు! జయింతు! త్యజింతునిన్నికన్!

(గల్చాచుకదా అనుకోని తన్నుతానే నవ్వుకుంటూ) ఏవీ! ఏవీ నా హృదయేశ్వరుని పవిత్ర పాదుకలు! (తీసుకుంటుంది - కళ్లకు అద్దుకుంటుంది. ఇంతలో ఒకఆలోచన కలిగింది) ఉండు!...ఉండు!... ఔను! ఔను! ఈ పూజామందిర ద్వారము లన్నింటిని బంధించెద! బహిఃప్రపంచములో గల రాకపోక లన్నిటినీ నిరోధించెద!... ఔను!... ఎవరక్కడ? ఈ పూజామందిరం నాది! నాకు నా పతి పాదుకలకూ తప్ప ఇక్కడ మరెవ్వరికీ చోటులేదు!...పొండి! ఊఁ! వినార్రా! ఇది పవిత్రమైన ఋష్యాశ్రమం. నాభర్త జగదేక బ్రహ్మజ్ఞాని. నేను సర్వవిద్యా సకల సత్కళా సంపన్నురాలను! మీరు ఐహిక వాంఛా దాహ దగ్ధులైన భ్రష్టులు! మీ ముఖ సందర్శనం మహాపాతక హేతువు! పొండు! పొండు! పొండు! (అంటూ ఉద్రేకంతో నిష్క్రమించి తలుపులు పెద్దచప్పుడుతో మూసివేసి మళ్ళీప్రవేశిస్తూ) హాహ్హాహ్హా! ఏవి! ఏవీ! నా ప్రాణేశ్వరుని పవిత్ర ప్రతినిధులు! (వాటిముందు కూర్చుంటుంది. ధూళి దులుపుతుంది. ప్రమిదలో వత్తి ఎగసన దోయబోయి వేళ్ళు కాల్చుకుంటుంది. గంట అను

కావి కలశాన్ని ఎత్తి మోగించ బోతుంది. ఇలాటి అవస్థలోనే హారతి వెలిగించి పాట పాడుతుంది.

గీతం

భర్తయే దైవమ్ము భార్యకీ యిలలో
పట్టి మాటలు గావు వాస్తవము సుండీ !
మగడు వృద్ధుండని తెగడ బోకండీ!
తెగడినా ఫలమేమి ? మగడె గతి యండీ!
బ్రతుకులో ఆనంద మున్నా లేకున్నా
మనసులో జ్యోతి ఆరినా ఆరకున్నా
భావాల తోట పూచినా పూయకున్నా
వలపు వెన్నెలలు కాచిన కాయకున్నా
లోకమ్ము చేసిన లోపం బదేమీ
నీ కర్మయే గాక నిర్భాగ్యనారీ !

(హారతిపళ్లెం దించుతుంది, పాదుకలను ఎత్తుతుంది. వాటికేసి తీవ్రదృష్టితో చూస్తూ) సాధుజే సత్యమని నమ్మే ప్రతివ్రతలకు పతి పాదుకలలో కూడా పతివిగ్రహమే ప్రతిబింబించాలికదా! మరి-నాపతివిగ్రహ మేదీ ! (పాదుకలకేసి తేరి పార చూస్తుంది చంద్ర విగ్రహం కనిపిస్తుంది. ఉలికిపడి కళ్లు మూసుకుంటుంది. మళ్లీ చూస్తుంది. మళ్లీ కళ్లుమూస్తుంది) అఁ చంద్రుడు ! చంద్రుడు ! (పాదుకలను విసరి పారేస్తుంది. హారతి పళ్ళెం ఎత్తి చూస్తుంది. అందులోనూ చంద్రుడే కనబడతాడు. విసిరి పారేస్తుంది: ఈసారి కలశం-అందులోనూ చంద్రుడే! పూవులు — అందులోనూ చంద్రుడే ! జ్యోతి-చంద్రుడే ! అర్ఘ్యపాత్ర-చంద్రుడు! అన్నిటినీ విసిరి కొట్టి) ఛీ ! ఛీ ! నానిష్ఠ - దీక్ష - నిగ్రహం సర్వం నిర్మూలం !... అబ్బబ్బ ! ఈ కృత్రిమ వ్యవస్థను ఇక సహింప లేను. నన్ను నేనే మోసగించుకుంటున్నా లోపల ఒక జీవితం పైకి ఒక జీవితం నటిసున్నా!... ఔరా!

ఉ. పొందుగ గూర్చుచుండి పతిపూజ నొనర్చెడు వేళ, పూలలో
చందురు ! డంతరంగమున జంద్రుడు ! జ్యోతి కరండ దీపికన్
జందురు ! డర్ఘ్యపాత్రమున జంద్రుడు ? హారతి పళ్లెరంబునన్
జందురు ! డల్లపాదుకల జంద్రు ! డిఁకేమి యొనర్తు నక్కటా!

(అప్పుడు "తలుపు ! తలుపు !" అంటూ తెరలోనుంచి జంబూ కేకలు వేస్తాడు.

తార —ఎవరు ?

(తెరలో - "తలుపు ! తలుపు !")

తార —తియ్యను.

(తెరలో - "తలుపు ! తలుపు !")

తార —తియ్యను ! తియ్యడానికి వీలులేదు !

(తెరలో - "తలుపు ! తలుపు !")

తార —ఎవరు నీవు ?

(తెరలో - "నేను జంబుకేశ్వరుడ నమ్మా !")

తార పో !

(తెరలో - "అది కాదమ్మా ! చాల ప్రమాదం జరిగింది !")

తార —ప్రమాదమా ? ....ఎవరికి ?

(తెరలో - చెప్తాను. ముందు తలుపు తియ్యండి !")

తార —ప్రమాదం !......చంద్రునికి కాదుగదా ! ...హా ! చంద్రా !...
అంటూ గభాలున పోయి తలుపు తీసి జంబూతో
మళ్ళీ వస్తుంది.

తార —ప్రమాదం ఏమిటి ? ఎవరికి ? తొందరగా చెప్పు !

జంబూ—ఉండండోమ్మా. కొంచెం ఊపిరి తీసుకోనియ్యండి..సంగతి ఏమిటంటే..
మొన్న...

తార —మొన్నటి సంగతు లెందుకురా ? ఇప్పుడేమి జరిగిందో చెప్పు !

జంబూ—అది కాదమ్మా! మొన్నతో ఆరంభించిస్తేనే గాని మీకు ఇప్పటి విషయం
బోధపడదు. మొన్న ఒక దొంగపెద్దపులి వచ్చేసి మన ఆశ్రమంలో మూరి
రెండు కోడెదూడలను లాక్కుపోయిందనే విషయం మీ జ్ఞాపకంలో
వుందా ?

తార —ఔను. ఔను.

జంబూ—అమ్మా !...మరి - పెద్దపులి జాతిలో పిల్లులు పుడతాయా? లేక పిల్లి
జాతిలో పెద్దపులులు పుడతాయా ?

తార —మూర్ఖుడా ! అసలు విషయంచెప్పు !

జంబూ—అఁఅఁ. క్షమించండి. ఆపెద్దపులి-ఇవ్వాళ-అంటే-ఇంతకు ముందే వచ్చింది.
దాని కర్మంజాలక అది నాకే కనబడింది...

తార —తొందరగా చెప్పరా !

జంబూ—వెంటనే పరుగుత్తుకుపోయి చంద్రుణ్ణి తీసుకు వచ్చా.

తార —చంద్రుణ్ణా !... అయ్యో ! ... తర్వాత ?

జంబూ—ఒక చేతిలో విల్లూ-మరో చేతిలో బాణం-ధరించి- చంద్రుడు వస్తుంటే
అహాహా! ఎంత జగన్మోహనంగా వున్నాడని చెప్పను! అబ్బబ్బబ్బా!
అపర మాస్త్రుడు- ఆ అనంగుడు- ఆ రతీనాథుడు-అంటే. ఆమన్మథుడు-
వాడి తాతలాగా వున్నాడు మన చంద్రుడు !

తార —సంతోషమే !...కాని-ప్రమాద మేమిటో చెప్పవేం! తొందరగా !—

జంబూ—అప్పుడు మన చంద్రుడు, యాశ్రమ రతీ నాథుడు, గభాలున విల్లెత్తి-గుభాలున బాణమ్ము విడువగా-దభాలున శార్దూలమ్ము ధరణిపైబడి కాళ్ళు పైకెత్తేసింది !

తార —ఏమి ! చంద్రుడు పెద్దపులిని చంపాడా!..! అహా !...కాని, ప్రమాదం సంగతి చెప్పవేమి ?

జంబూ—అంటే—దాన్ని తరుముకు పోతూవుంటే జొన్నమోడొకటి కాలికి రాసుకు పోయి, రక్తంత పెచ్చూడిపోయి, కొంచెం నెత్తురు కారింది. అదుగో అదుగో ! లంబూ చంద్రుడూ ఇక్కడకే వస్తున్నారు ! చూడండి !!

అప్పుడు లంబూతో చంద్రుడు ప్రవేశం. విల్లమ్ములతో
కనిపిస్తున్న చంద్రుడు మరీ జగన్మోహనంగా వున్నాడు.
కాలిమీద కొద్దిగా నెత్తురు మరక లున్నవి.

తార —చంద్రా ! ఏది ఏది ! నీగాయం చూడనియ్ ! (కూర్చుంటుంది. కాలు చూస్తుంది, గభాలున చీరలో ఒక పీలికె చింపి, కాలుకు కట్టుకడుతూ) చంద్రా ! ఎంత ప్రమాదం జరిగింది?...ఇలాటి అపాయకర వ్యాసంగాలు ఎందుకొక్కనీకు?...ఆపెద్దపులి ఎదురు తిరిగితేఎంతకష్టం!...లంబూ!జంబూ వీడు చాలా అలసిపోయి వున్నాడు. మంచి విశ్రాంతి అవసరం కావలసిన సపర్య లన్నీ నేను చేస్తా, కొంచెం నెమ్మదించిన తర్వాత మిమ్ములను పిలుస్తా. అందాకా ఇక్కటికి రాకండి - పోండి !—

లంబూ—అమ్మా ! ఇప్పుడు జ్ఞాపకం వస్తున్నది. ఆ గాభరాలో నేనూ పడిపోయా నమ్మా !

జంబూ—నేను కూడా పడ్డానమ్మా !

తార —సరే. మీరుకూడా విశ్రాంతి తీసుకోండి. పోండి !

ఇష్టంలేని హైఖరితో ఇద్దరూ నిష్క్రమణం)

తార —చంద్రా! శార్దూలమును సంహరించేటంత వీరాగ్రణి వయ్యావా ? ఏది ! ఏది ! నీ వీరవిగ్రహాన్ని కనులార చూడనియ్! ఏది ! ఆవిల్లు పట్టు సొరు, ఆ అమ్ము తొడుగు నీటు, ఆ ఆలీఢపాదా, ఆ వీరావేశ సౌందర్యం, ఏదీ! ఒక్కసారి చూపించు !

చంద్ర —అమ్మా !...

తార —(ఉలికిపడుతుంది)

చంద్ర —అట్లులికిపడితి వేల !

తార —చంద్రా ! నిన్ను వేడుకుంటున్నా ఈ క్షణంనుంచి నన్ను అమ్మా అని పిలువ వద్దు.

చంద్ర —నేను నా పొరపా టింకను బూర్తి కాలేదు- మనసంతయుఅవ్యాసంగములో నున్నది ఈ పూటకు నాకు శెలవిచ్చి పంపండి.

తార —మనసంతయూ విద్యావ్యాసంగముపై నున్నదా! ......చంద్రా! నీకు మనస్సొకటుందా?... ఉంటే, ఈసమయంలో అక్కడి కెలా పోయింది?

చంద్ర —మీప్రసంగము వినుటకు నాకేమో భయమగుచున్నది. మీవైఖరికూడా...

తార —ఔను. చంద్రా! నాచేత చెప్పించాలని దొంగవేషం వేశావే కాని, నీకు అర్థంకాని రహస్య మేముంది? చంద్రా! ఇక దాచకు దాచలేవు!

చ. అతితరమైన ప్రేమ, హృదయమ్మున నిన్ని దినాలనుండి యు
ద్ధతి జెలరేగ - నిం దనక దాచితి చెంగున నిప్పువోలె! నా
పతి పరదేశ మేగె, చిరవాంఛిత సత్ఫల సాధనంబుకై
జతనము కూడె నేటికి, విచార మికేటికి మాని సుందరా!

చంద్ర —తారదేవి !...

తార —ఏదీ! ఏదీ! మళ్ళీ ఒక్కసారి సుధామధుర స్వరంతో నాపేరు ఉచ్చరించు

చంద్ర —తారాదేవీ! ఈయసద్వర్తనము మీవంటి విద్యావతులకు అనుచితము.

తార —అయితే, చంద్రా! విద్యవున్నందుకు చేయదగినది వైరాగ్య స్వీకార మేనా?

చంద్ర —కాదు. న్యాయవిచారం - పాపభీతి - సంఘ నియమం -

తార —అంతేనా? ఇంకను కలవా?

చంద్ర —ఆముష్మిక చింత - నరక భీతి !-

తార —ఆగు! నరకభీతియా? నరకభీతి! చంద్రా! నరకమంటే ఏమిటో ఊహా మాత్రంగా నీకు తెలుసు -. అనుభవ పూర్వకముగా నాకు తెలుసు!

చ. అరువది యేండ్ల వృద్ధునకు, నన్నియుజచ్చి నిరుష్మ నీరసా
వరణములో నిరాశల ప్రవాసము చేసెడు వాని కెండి యు
ర్వరబడు పండుటాకునకు, ప్రౌఢవయస్క శిరీషపుష్ప సుం
దరసుకుమారకాయాలగుటె నారకనారక మోయి చంద్రుడా!

చంద్ర —హరిహరీ! యట్టి యపచారవాక్యము లాలించుచుంటిని. తారాదేవి! మోహాతిరేకమున మీ వివేకము సంకుచిత మైనదే గాని—

చ. "వికల నరిత్రుండైన, మద వెంగలియైననుఁ, గూరిపి యైనను
ద్రికరణ శుద్ధిగా మగఁడె దేవుఁడటంచు నిశ్చయించి, యొం
డొకఁ డెటువంటి వాడయిన నెప్పుడు కోరగ సాధ్వి! యిల్లిరుం
గక మది తప్పి తేని త్రిజగమ్ములు నిన్ను హసింప కుండునే?"

తార—చీటికిమాటికి భర్తయనీ, ప్రాతివ్రత్యమనీ ఉపన్యసించు చున్నావే. ఈలాటి ఉపన్యాసాలు ప్రపంచములో అనాదినుంచి వినబడుతూనే ఉన్నవి. కాని

చంద్రా !

చ. "మగని నతిక్రమించుటలు మానినికిన్ దగదంటి వొప్పితిన్;
జమఁడు మగండటన్న మది మన్కువ యెవ్వనియందొ, కంటికిం
పగు నతఁడెవ్వఁడో యతఁడె! ఆతనిఁ గాదని యన్యు గూడినన్
తగ దిది కాముకీ జనుల ధర్మము నీ వెఱుంగవే ?"

చంద్ర — తార ! ఇట్టి దారుణపాప కార్యమునకు ఇంత నిర్భీకముగా పాల్పడుచున్నావు. అక్కటా ! లోకము నవ్వునని యైన సంకోచింపవా ?

తార — లోకమా ? నవ్వునా ? హహహ ! చంద్రా !

ఉ. లోకము నవ్వునంచు దనలో జనించిన ప్రేమ నాపగా
నేక మలాక్షికైన దరమే ? పరిఘూర్ణ తరంగ మాలిక
నీకముతోడ గట్లొరసి నిండుగ బారు సఖండ వాహినీ
ధాళల నాపబూనిన, తటంబులు ద్రెంచి జగంబు ముంపన్ !

చంద్ర — తారదేవి ! జారకృత్యమువంటి భయంకరపాతకము వేరొండు లేదుసుమా!

తార — చంద్రా ! జారత్వమనీ, సాధ్వీత్వమనీ శాస్త్రాలలో వ్రాసిపెట్టిన దెవ్వరు? భగవంతుడా? కాదు. మనుష్యులే మీ మగవాండ్రే—

చంద్ర — నామీద కోపము చొప్పున నీకు తలక్రిందుగ కనబడుచున్నది. కాని, తారాదేవి !—

క. కోపము వలదిక – నీవీ
పాపమునకుఁ జొచ్చినన్ బ్రపంచమునం, దిం
కేపాలతి మగని యొద్దన్
గాపుర మొనరింపజాలు కాంతా ! వినుమా !

తార — చంద్రా! ఈ నీతిప్రసంగాలు చాలించి నామనోరథాన్ని ఇకనైనా పాలించు.

చంద్ర — మానినీ ! పాపపుణ్యములకు విపరీతార్థములు చెప్పి నన్ను ఎట్లో ఒడంబరచుటకు యత్నించుచున్నావు. అక్కటా !

చదివితి వెల్లశాస్త్రములు – సాధ్వి యటంచు జగంబునందు నిం
తదనుక పేరుగాంటివి – వినాశబుద్ధి యిదేల కల్గెనో
ముదితరో నీకు నేడు ? మన పూర్వచరిత్రల నెందు నైనను
సుతతులు పుత్రుల౯ గవయ జూచుట వింటిమొ? కంటిమొ కటా!

తార — చంద్రా ! పూర్వచరిత్రలు నే నెఱుంగనివి కావు. కాని, తిరగవ కదిపితే డొంకంతా కదులుతుంది. చెప్పనా—?

సీ. "కన్న కూతురటంచు నెన్నక భారతీ
తరుణిఁ గూడడె నీ పితామహుండు!
మేనత్తయను మేర మీరి రాధికతోడ
నెనయడే యచట నీ యనుగు బావ!
వదినయంచు నొకింత వావి లేకయె జ్యేష్ఠ
నెలతతో బొందడే నీ గురుండు!
మునిపత్నియగు నహల్యను బట్టడే నీదు
సహపాఠియగు పాకశాసనుండు!

ఇట్టి మీ వారి నడతలు కట్టిపెట్టి
యమ్మ చెల్ల! న్యాయోక్తుల నాడదేల"
రార! నాతోడ నింగిలో రమ్యమేఘ
యవనికల డాలి దోబూచు లాడుకోర!—

(అని చెయ్యి పట్టుకో బోతుంది. చంద్రుడు తప్పించుకుంటాడు)

చంద్ర—(వణికిపోతూ) అమ్మా! అమ్మా!

తార —(నవ్వుతూ గట్టిగా నోరుమూస్తుంది.)

చంద్ర ఈ కృత్యము నాకు అసాధ్యము

తార —(పకపకా నవ్వుతూ) చంద్రా! జగన్మోహనా! అక్షరాభ్యాస మైతే గాని ఏ విద్యా ఎవరికీ సాధ్యంకాదు. రా! ఇటురా! భయపడకు! నీవు శిష్యుడవు! నేను ఉపాధ్యాయురాలిని! కనుక నోనుతే! ఇదిగో! చెప్పినట్లుచెయ్యి! చేస్తావా? చేస్తావా!

ఉ. తేయిటు నీదుచేయి! ఇక తిన్నగ గన్నులు మూసికో! ఉపా
ధ్యాయిని మేను మేనునకు నానిచి నీ శ్రవణమ్ములందు 'కో!
కో!' యని పాడ నీమెయి గగుర్పొడ నించెనె? లేదె! కల్గెనా
హాయి? ఇకేల జాగు! పదరా! ప్రమదాజన రాజమోహనా!

(అంటూ చంద్రుణ్ణి లాక్కుపోతూ తార నిష్క్రమణం)

దృశ్యం - అయిదు

శుక్రమహర్షి యాశ్రమం వెలుపల

నారదుడు పరుగెత్తుకుంటూ ప్రవేశం.

నార —ఆచార్యా!...దానవగురూత్తమా!...శుక్రమహర్షీ!...మాట! మాట! ఇటు! ఇటు!—

శుక్రుడు ప్రవేశం

శుక్ర —ఓహో! నారదుడా! బ్రహ్మర్షీ! అభివందనములు.

నార —దానవర్షీ! ధన్యవాదములు!

శుక్ర —ఎక్కడనుండి నీ రాక? విశేషములేమి, బ్రహ్మలోకమ్మున నెల్లరకు క్షేమమా? నారదా!

ఉ. కల్ల నిజమ్ము రెండు కలగాపులగమ్ముగ గల్పి, పోరు సం
ధిల్లగ జేతువంచు జగతిన్ జనుపేరొక టబ్బియుంటచే
జెల్లని దబ్బునా, యెవుడు చేతులు మారుచునుందు నీవు, నా
వల్లన నేమి కావలసి వచ్చితో నేడు, వచింపు నారదా!

నార —శుక్రాచార్యా! రాక్షస గురువైన నీవు బ్రహ్మర్షినైన నాకు ఈ యాశ్రమ ప్రవరోత్కృష్టులాడకుండ స్వాగతమిచ్చెదవని నేననుకొనలేదు. నేను కలహకారి నని లోకము వాకొనుచున్న మాట నిజమే కాని, ఆచార్యా!

గీ. కలహ కారణములు కొన్ని కలిగియుండ,
వాని నొకచోట సంధించు వంతునాది;
లేని కలహంబు సృష్టించు లేకిబుద్ధి
లేశమైనను నాయందు లేదు సుమ్మ!—

శుక్ర —నారదా? నీవు వచ్చిన కార్యమును దెలుపవైతివి?

నార —నేను భగవులమారినని తొలుతనే చెప్పితినికదా, ఇక నేమి తెలిపిన నేమి ప్రయోజనము? శుక్రాచార్యా! కలలోనైన నీ వనుకొనిన యొకానొక మహోత్తరావకాశము లభించినది. ఆ విషయము తెలియజేయవలెనని గంపెడాశతో వచ్చితిని. గాని పుట్టెడు వగపుతో బోవుచుంటిని. ఆచార్యా! సెలవు!

శుక్ర —ఏమది? నారదా! ఆగు! ... నాకు అవకాశమా? ...నేను కలలోనైన అనుకొననిదా? ... ఎట్టిదా యవకాశము? దేనికి సంబంధించినది? అది అంతటిమహోత్తరమైనదా? నారదా! నీమాటలు నిక్కముగా నన్నూరించుచున్నవి.

నార —ఆచార్యా! అది మహోత్తరావకాశ మగుట నిస్సంశయము. అట్టిది నీకు మరల లభింప నోపదనుటగూడ నిశ్చయము.

శుక్ర —అది యెట్టిదో వినుటకు మిక్కిలి యుత్సహించు చున్నాను.

నార —అవకాశ మెట్టిదనగా-ఆచార్యా! కలదుగదా ఆనాడు కచునిబంపి నిన్ను వంచించి నీ మృతసంజీవనిని తస్కరించిన యా దేవగురువు బృహస్పతి?

శుక్ర —ఔను.

నార —అత డొనర్చిన యాదురాగతమునకు దగిన ప్రతిక్రియ నొనర్చు నవకాశము నేటికి నీకు లభించినది.

శుక్ర —నిజముగానా!... అట్టి యవకాశమున్నదా!... ఎట్టి శుభవార్త నాలింప జేసితివి? నారదా! వివరించి చెప్పుము.

నార —కలదుగదా సుందరీ గగనతార, రతీ పరాభవతార, తార యను పేరుగల భార్య యొకర్తు బృహస్పతికి?

శుక్ర —ఔను. ఈతపావలో గురిగింజ తీగవలె ఆ వృద్ధునివద్ద ఆమె యున్నదనుట జగద్విదితము.

నార —ఇక మరింత జగద్విదితము కానున్న విషయ మేమనగా, తారా బృహస్పతి వియోగము - తారా చంద్ర సంయోగము!

శుక్ర —తారా చంద్ర సంయోగమా! ఎవడాచంద్రుడు?... అత్రి పుత్రుడును బృహస్పతి ప్రియశిష్యుడును అగు చంద్రుడేనా?

నార —ఔను.

శుక్ర —ఏమేమీ! గురువునొద్దనే గాక గురుపత్ని యొద్దకూడ కళ లభ్యసించు నంతటి ప్రౌఢ యయ్యెనా?

నార —ఆచార్యా! ఇన్నిమాటలేల? నీ దివ్యదృష్టిని ప్రసరించి, ఆ బృహస్పత్యాశ్రమములో, అపర్ణకుటీరములో ఆ శయ్యాగృహములో, ఆ తారాచంద్ర ఘట్టమును నొక్కసారి తిలకించిన సర్వము నీకే తెలియగలదు.

శుక్ర —నారదా! బహుళ తపస్సిద్ధిచే ప్రాప్తించిన పవిత్ర దివ్యదృష్టిని ఇట్టి అపవిత్ర దృశ్య సందర్శనమునకై వినియోగించుట అధమకార్యము కాని, నారదా

ఉ. తల్లియటన్న వావి, గురు తల్పగ పాతకమన్న భీతి, యే
మొల్లక యెట్టులీవనికి నొప్పెదమయ్యెనొ చంద్రు! వార! యి
ల్లొల్లక గట్టుకొన్న పతినొల్లక, శీలము కీర్తి నంగడం
బొల్లక యెట్లు లీవనికి నొప్పె నభాగిని! తార! యక్కటా!

కానిమ్ము! తార తామైన నాకేమి? నీవన్నట్లు నాశత్రువుపై బగసాధించుటకు నిక్కముగా నవకాశము లభించినది. నారదా! ఇక చూడు మీ శుక్రుని విక్రాంతి—ఆ బృహస్పతి యధోగతి!

నార —ఆచార్యా! ఏమిచేయ దలంచితివి?

శుక్ర —తొందరయేల? నీవే పరికించెదవు గాక! సత్వరమే బృహస్పత్యాశ్రమమున కేగి కార్యకలాపము ప్రారంభింప వలసి యున్నది. నారదా! ఇచ్చ యున్నచో నీవుకూడా నాతో రావచ్చును.

నార —కానిమ్ము. మీయిరువురు కలహ వినోదమును జూచుటకన్న ప్రస్తుతము నాకితరోద్యోగము కన్పించుటలేదు. మంచిది. ఆచార్యా ! నీవు లోనికేగి ప్రయాణసిద్ధుడవు గమ్ము నేనును గాల్యకరణీయము లాచరించుకొని వచ్చెదను.

శుక్ర —అట్లే యగుగాక. (నిష్క్రమణం)

నార —ఆనందము ! బ్రహ్మానందము ! లక్ష్మీకళత్రా ! భక్తజన వశంకరా ! ఈ చల్లనివేళ నిన్ను మనసార స్మరింతును గాక!—

నారదుని గానం

(నిష్క్రమణం)

అంకం నాలుగు

దృశ్యం ఒకటి

బృహస్పతి ఆశ్రమంలోని శయ్యాగృహం వెలుపల పరుగెత్తుకుంటూ శాంతా, లంబూ, జంబూ ప్రవేశం.

లంబూ —అమ్మా !...అమ్మా !... (చప్పట్లు)

జంబూ —భగవతీ !...భగవతీ! (చప్పట్లు)

శాంత —తారాదేవీ !...తారాదేవీ ! (చప్పట్లు)

లంబూ —తలుపు ! తలుపు !

జంబూ —తియ్యండి ! తియ్యండి !

శాంత —తొందరగా తియ్యండి ! తారాదేవీ !...సంగతేమిటంటే, ఇంద్రలోకం నుంచి మీభర్తగారు తిరిగివస్తున్నారు. చంద్రుణ్ణి వెంటనే బయటకు పంపి వెయ్యండి ! లేకపోతే ప్రమాదం. వినపడిందా నామాట ?

లంబూ—అట్టే మూడురోజులనుంచి యిదేవరుస.

జంబూ—ఏంచేద్దాం ? శాంతా ! అదిగో విమానం వచ్చేస్తుంది. వీళ్లు మనకు కనపడడంలేదు,మనం వాళ్లకు వినబడడంలేదు. వ్యవహారం చూస్తే విష మించేటట్టే వుంది.

లంబూ—మన కెందుకురా ఈ ప్రయాసకి జరిగే శృంగభంగ మేమిటో జరగనివ్వు

జంబూ—నిజమే. స్నేహితులం మన మున్నాముగదా. మంచీ చెడ్డా మనతో చెప్పి చెయ్యకూడదు? ఈ చంద్రుడికి ఇంత ధైర్యమా? ఇంత కావరమా? కానీ—వాడు తవ్వుకున్న గోతిలో వాణ్ణే పడనియ్.

లంబూ—పడ్డాడురా గోతిలోనే పడ్డాడు.

కాంత—లంబూ? జంబూ!

లంబూ—మధ్య నీ హడావుడేమిటి?

జంబూ—తారకు చంద్రగ్రహణం అయిందనిన నీకు ఈర్ష్యగా వుందా?

లంబూ—నీపాలటికి రాహుకేతువుల్లాగా మేమున్నాంలే.

కాంత—మిత్రులారా! మనం ఏలాగైనా తారా చంద్రుల్ని రక్షించాలి.

లంబూ—మనకేమి అవసరం? వాళ్లిద్దరూ మూడు పగళ్ళు మూడు రాత్రిళ్ళు కన్నూమిన్నూ కనబడకుండా ప్రవర్తిస్తుంటే, కావలసిన ప్రాయశ్చిత్తం కానియ్యవలసిందే గాని మనం అడ్డుపడడమెందుకు?

కాంత—అయ్యో! అయ్యో! అదిగో! విమానం దిగనే దిగింది.

జంబూ—కొంప గుభిల్లున కూలిందన్నమాటే

లంబూ—అదిగో గురువులవారు విమానంనుంచి దిగారు.

కాంత—మంచిది ఇక ఒక్కటె వుపాయం. గోడదూకైనాసరే, వాళ్ల శయ్యా గృహంలోకి వెళ్లి హెచ్చరిక చేస్తాను. (నిష్క్రమణం)

(బృహస్పతి ప్రవేశము)

లంబూ—
జంబూ— } వందే భగవన్! (నమస్కారాలు)

బృహ—సుఖీ భవ! శిష్యులారా! ఆశ్రమములో నెల్లరును కుశలమా?

లంబూ—
జంబూ— } చిత్తం చిత్తం.

బృహ—ఆనందము!

లంబూ అయితే. గురుదేవా! ఇంద్రలోకంలో యజ్ఞం జయప్రదంగా జరిగిందా?

బృహ—శిష్యులారా! యజ్ఞ మఖండ జయప్రదంగా నెరవేరినది.

శా. నాకాధీశుడకండ మోద భరితుండౌనట్లు యజ్ఞంబు సు
శ్రీ కళ్యాణముగా వహించితి, శచీ సీమంతినీరత్న మె
న్నో కానుక్ దయచేసె తారకయి, యెన్నో రత్నముక్తావళుల్
నాకున్ దక్షిణ లిచ్చె నింద్రుడు, మహానందంబుతో వచ్చితిన్.—

జంబూ—గురుదేవా! మేము కూడా మహానందంతో మీరాక కోసమే ఎదురు చూస్తున్నాము.

బృహ—తారా క్షేమముగానున్నదా?

లంబూ—ఆఁ. చంద్రుడుకూడా కులాసాగా వున్నాడు గురుదేవా?

బృహ — నేను లేనికొలంత యెట్టిదియు లేకుండ మీ అధ్యయనము యథావిధిగ జరుగుచున్నదా!

లంబూ — ఒక్క అధ్యయనమే యేమిటి? గురుదేవా! మీరులేని లోపం లవలేశమైనా కనబడనీయకుండా మనచంద్రుడు అన్నివ్యవహారాలు మీకుమల్లేనే చేసేస్తున్నాడు.

బృహ — మరచితిని. శిష్యులారా! నా విమానధ్వని తారా శశాంక చంద్రులకు వినిపించి యుండెనుగదా? వారేల నాకెదురుగరారైరి? ఎక్కడనున్నారు ఏమిచేయుచున్నారు? ...... రండు! వారిని కలిసికొనుటకై హృదయము ఆరాటపడుచున్నది. రండు!

లంబూ — (బిగ్గరగా) అమ్మా! అమ్మా! గురువుగారు వచ్చారు ముఖ్యం కాయ కూరసంగతి తర్వాత ఆలోచిద్దురుగాని ముందు కాస్త కడుక్కోటానికి నీళ్ళు తీసుకురాండి.

జంబూ — (బిగ్గరగా) చంద్రా! చంద్రా! గురువుగారు వచ్చారు. ఇక వారి పనులు వారు చూచుకుంటారు గాని నీవు కష్టపడకులే నాయనా!

బృహ — ఔరా! వీరిసంభాషణ నేడు అదోక వింతరీతిని హృదయస్పందన మొనరించుచున్నది. వీరిరువురు మూఢప్రవృత్తి కలిగిన బాలురు. అయినను—

గీ. ఆట లాడెడు పిల్లవాండ్ర దట్టి యొక్క
బెడ్డ వైచిన వెంటనే వికల మగుచు
చిట్టి తరగల గంపించు చెరువువోలె
హృదయము కలంగ బారెడు. హేతువేమొ!

మూల్గుతూ నిష్క్రమణం)

దృశ్యం - రెండు

శయ్యాగృహంలో తారాచంద్రులు ప్రేమగానంతో ప్రవేశం. ఇద్దరూ సంపూర్ణశృంగార వేషంతో ఉన్నారు. పాట పాడుతూ తార చంద్రుడికి గంధం పూస్తుంది. ఆకుమడుపులు అందిస్తుంది. పూలదండలు వేస్తుంది. ఫలహారాలు అందిస్తుంది. చంద్రుడుకూడా నిశ్చయంగాను విలాసంగానూ ఆమెతో విహరిస్తున్నాడు.

డైలాగ్ పాట (11)

పాటచివర బయటనుంచి పెద్దచప్పుడు వినిపిస్తుంది. తారాచంద్రులు ఉలికిపాటుతో పాట ఆపేసి చప్పుడు వినవచ్చిన వైపుకేసి చూస్తుంటారు.

తార —ఎక్కడిదా చప్పుడు ?

చంద్ర —ఎవరో గోడదూకివట్లున్నారు !

"తారా ! చంద్రా ! ప్రమాదం !" "ప్రమాదం" అంటూ శాంత భీభత్స వైఖరితో ప్రవేశం.

తార —ఏమది ?

చంద్ర —ప్రమాద మెట్టిది ?

శాంత —బృహస్పతి భగవాన్లు—

చంద్ర —వచ్చారా ?

శాంత —ఇంద్రలోకంనుంచి ఇప్పుడే విమానం దిగారు. సరాసరి ఈ గదిలోకే వస్తున్నారు.

చంద్ర —హాతోస్మి ! హాతో స్మి !—

తార —విమానధ్వని నాకు వినపడలేదే !

చంద్ర —నాకును వినబడలేదు !

శాంత —ఎలా వినబడుతుంది? ఈ ప్రపంచములో వుంటేగా మీరు ?

తెరలో బృహస్పతి "తారా ! తారా ! "

చంద్ర —అదుగో గురువులవారి కంఠస్వరం !... శాంతా ! ఏమి యుపాయము !

తెరలో బృహస్పతి "తారా ! తారా !"

శాంత —అదుగో! తుపానులా గే వచ్చిపడుతున్నారు! ఏమి ఉపాయము? అయ్యరో మీరు చూస్తే శృంగార వేషాలతో వున్నారు. గది చూద్దామా మన్మథ క్రీడారంగంగా విస్పష్టమవుతున్నది. ఎంత ప్రమాదం వచ్చింది !

తెరలో బృహస్పతి "తారా ! తారా !"

చంద్ర —తారా ! ఎంతచెప్పినను వినక నన్నీ దురంత దారుణ కూపము లోనికి నీవే దింపితివి. ఇది ఇట్లే యగునని తొలుతనుండియు నేననుమానించు చుంటిని. మానినీ పతి ద్రోహ పాతకమునకు నీకు, గురుద్రోహ పాతకమునకు నాకు, ఈ లోకమునందే ఇప్పుడే శిక్షానుభవము కలుగనున్నది. అయ్యయ్యో ! స్త్రీబుద్ధిః ప్రళయాంతకమని యెరింగియు ఈవలయందు జిక్కుకొంటినిగదా!

శాంత —చంద్రా ! ఆపత్సమయంలో అబలను నిస్సారమాడే పురుషుని కంటె అధమాధముడు లేడుసుమా ?

తెరలో బృహస్పతి ! "తారా ! తారా !"

తార —కానిమ్ము ! శాంతా ! ఒకతప్పు చెయ్యనే చేశాను. దానినికప్పిపుచ్చి మరో తప్పు ఎందుకు చెయ్యాలి ? కానిమ్ము-వారిని రానిమ్ము ? ఎట్టి దారుణశిక్ష విధించినా సరే, నిజమే చెబుతా—

చంద్ర —అయ్యయ్యో ! తారా! నీవు నిజము చెప్పినయెడల నాగతి యేమగునో ఊహించితివా ?

తెరలో బృహస్పతి "తారా ! తారా!"

శాంత —అమ్మా!...నాకు ఒక ఉపాయము స్ఫురించింది...చంద్రా! నీవు పురుషుడవు. కాబట్టి నీజీవితానికి ఏహానియూ కలగదు అమ్మా ! నీవు సంసార స్త్రీవి. నీపేరుప్రతిష్టలు కాపాడుకొని నీసంసారాన్ని నిలుపబెట్టుకోవడమే ముఖ్యకర్తవ్యం చంద్రా! నీవు ఇక్కడనేవుండు. అమ్మా ! మీరు ఈ స్నానాలగదిలోనికి వెంటనే పోయి లోపల గొళ్ళెంవేసుకొని ఈ శృంగార వేషం తీసివేసి యథాప్రకారంగా నారచీర కట్టుకొండి! ఇంతలో గురువుల వారిని ఆమాటా ఈమాటా చెబుతూ ఇక్కడనే ఆపేస్తా ! ఇదే ఇప్పటి ఉపాయం ! రండి ! రండి ! (అంటూ తారను బలవంతంగా స్నానాలగదిలోనికి నెట్టివేస్తుంది.)

తెరలో బృహస్పతి "తారా ! తారా!"

శాంత —ఎవరు మీరు ? పేరేమిటి ? ఎందుకు వచ్చారు ?

తెరలో బృహస్పతి "నేను బృహస్పతిని ! తలుపుతియ్!"

శాంత —మీరా ?! వస్తున్నా భగవన్ ! వస్తున్నా !

చంద్ర —శాంతా! నీకు నమస్కారము నన్నుకూడా ఎక్కడైనా దాచివెయ్!

శాంత —ఇలాటి పిరికిపందలను ప్రేమించే ఆడదాన్ని ముక్కూ చెవులూ కొయ్యాలి (అంటూ నిష్క్రమణం)

మళ్ళీ వెంటనే బృహస్పతియు శాంతయు ప్రవేశం

బృహ —ఓహో ! నాప్రియశిష్యుడా!...చంద్రా!...సౌఖ్యమా ?

చంద్ర —చిత్తము భగవన్ ?

బృహ —చంద్రా! నీ వేషముచూడ పెండ్లికొడుకువలె కన్పించుచున్నావు. కాని నీముఖవైఖరి చూడ కడుంగడు వెలవెలబారి యున్నది. విషయమేమి?... ఉండు... ఈ కుటీరమునందు ఎన్నడును లేని సుగంధపరిమళములు నేడు గుబులుకొని యున్నవేల?...ఔరా!...ఈ అగరుధూపములు ! ఈ దీప కరండములు ! ఈ తాంబూలములు ! పూలదండలు! ఫలహారములు !... ఏమిది !...ఇది తొల్లింటి నాయాశ్రమకుటీరమా?...లేక బుద్ధిజాడ్యమున నేడీని వేశ్యవాటికయందు అడుగిడితినా?...చంద్రా! తార యెక్కడ

శాంత—తారాదేవి స్నానాల గదిలో వున్నారు. భగవన్ ! మీరు వచ్చారనే ఆనందంతో స్నానం తొందరతొందరగా ముగించుకొని వస్తున్నారు.

బృహ —అటులనా?... కాని ... శాంతా ! నా నిరుపేద కుటీరము నేడింతటి యపూర్వ శృంగార భంగిమలతో విలసిల్లు చుండుటకు హేతువేమో చెప్పెదవా ?

శాంత —(వెకిలి నవ్వు నవ్వుతూ) ఇంతమాత్రం గ్రహించుకోలేరా భగవన్ ?

బృహ —వృద్ధులకు బుద్ధిమాంద్యము సహజమని నీవెరుంగవా కాంతా !...అమర్మ మెట్టిదో నీవే విప్పి చెప్ప దగుదువు.

కాంత —మర్మం ఏముంది భగవన్ ? ఈగదిని... అమ్మగారు... ఇవ్వాళ ... ఇలా... ఎందుకు అలంకరించారంటే... మీకోసమే !...

బృహ కాకొటకా ?... ఈదినమున నేను వచ్చెదనని ఆమె దివ్యదృష్టితో కాంచగ కలిగెనా ?

కాంత —కాదు. నిన్నరాత్రి ఆమెకుస్వప్నంలో కనపడి చెప్పారట !

బృహ —ఏమని ?

కాంత —ఇవ్వాళ తప్పకుండా వస్తానని, అంచేత ఎంతో ఉత్సాహంతో ఈ అలంకారాలు చేసి స్వాతివర్షంకోసం ముత్తెపుచిప్పలాగా మీకోసం ఎదురుచూస్తున్నారు. భగవన్ ! భర్త రాకకంటే పతివ్రతా మతల్లులకు మహోత్సవసమయం ఏముంటుంది ?

బృహ —వాచాలినీ ! ఇక నీ గడుసుదనపు మాటలు చాలించి నిజము చెప్పుము ఈ గదితోపాటు ఈ చంద్రుడుకూడా సింగారించుకొని యుండుటకు. హేతువేమి ? ఈ రెంటికిని పరస్పర సంబంధములేదా ? నిజముచెప్పుము.

కాంత —(మౌనం)

బృహ —నోరుకట్టుపడెనా ? మంచిది. ఈపెండ్లికొడుకే ఈకథావిధాన మెరిం గించుగాక చంద్రా ! నీవైన నిజము చెప్పెదవా ?

చంద్ర —నాకేమి తెలియదు.

బృహ —నీ యొడలినిగల దుస్తులు బ్రహ్మచారికి యోగ్యములో, పెండ్లికొడుకు నకు యోగ్యములో అదికూడ తెలియని అపస్మారక చిత్తావస్థయందుంటివా?

చంద్ర —నాకేమియు తెలియదు.

బృహ —ఓరీ కపటీ ! సత్వరమే నిజము చెప్పుము లేకున్న ఈ బ్రహ్మర్షి సహనము తప్పక కడముట్టగలదు ! ఊఁ చెప్పెదవా ? లేదా ? లేనియెడల—

తార-గర్భాలున ప్రవేశము. వేషంమార్చుకోకుండా వెనకటిశృంగార వేషం తోనే వచ్చింది.

తార —(ప్రవేశిస్తూనే) ... అగండి !

బృహ —తారయా ?!... తారా! నీవుకూడ సంపూర్ణ శృంగార వేషధారిణివై దర్శనమిచ్చితివి ! స్నానములగదినుండి ఇట్టి శృంగారనాయికా వేషధార ణము వెలువడుట, వింతలకువింత !... తారా ! నీవైన నిజముచెప్పెదవా ?

తార —(తలవంచుకుంటుంది)

బృహ తారా ! దేవర్షి కాంతవు. అసత్య మాడుట కంటె అధమాధమ దోషము లేదు సుమా. నిజము చెప్పుము, చెప్పెదవా ?

తార —చెప్పెదను.

బృహ —చెప్పుము.

తార —చెప్పేదను. నిజమే చెప్పేదను. మహర్షీ ! ... నేను మీయెడల దారుణమైన అపరాధం చేశాను...

బృహ —నాయెడలనా ! !......ఎట్టిదా యపరాధము ?

తార —మీరు సహింపజాలని ఒక భయంకర అపరాధం !

బృహ —ఎట్టిదది ?

శాంత —నేను చెప్తా అసలు నిజం, భగవన్ ! అమ్మగారు ఏ అపరాధమూ చెయ్యలేదు. అపరాధం చేసింది నేను ! అంటే ఈగదిలో నేనూ ఈచంద్రుడూ.

తార —అగు ! శాంతా ? నన్ను రక్షించడానికై నాతప్పు నీ నెత్తిపై పెట్టుకుంటున్నావు. నీ సఖిత్వానికి సహస్ర ధన్యవాదాలు ! కాని మహర్షీ ! తప్పు చేసింది శాంతకాదు—నేను !

బృహ —శివశివ !......తారా ! ...... ఇది నిక్కమా ? పరిహాసమా !

తార —పరిహాసంకాదు. నేను చంద్రునితో కలసి మీశయ్యను కలుషితంచేశాను. చెయ్యకుండా ఉండాలని విశ్వప్రయత్నం చేశాను. కాని, విధి బలవత్తరమైంది. నాచేత అపని చేయించింది. ఇందులో చంద్రునివల్ల రవ్వంతైన తప్పులేదు. తప్పంతా నాది ! ...కాని, తరిచిచూస్తే ఈ తప్పు కొంతమీది కూడాను.

బృహ —ఏమంటివి ? తప్పు నాదియా ? కులటా !...

తార —ఔను ! మహర్షీ ! తామసం విడిచిపెటి ఒక్కింత ప్రశాంతంగా యోచించండి !

ఆ. వె. ఆలుమగలుయందు నన్యోన్య మున్నచో
దప్పు లేల గలుగు ధరణి యందు ?
భర్త చెడిన యెడల భార్యదే లోపమ్మ !
భార్య చెడిన యెడల భర్త తప్పు !

బృహ —కండకావరమున కానిపని యొనరించియు లజ్జాలేసమైన లేక తప్పంతయు నామీదికి త్రోయుచుంటివా ? చంద్రా ! నాతార ఈ అగాధ నారకకూపమున బడుటకెల్ల నీవే మూలకారణము. ఓరీ !

చ. గొనకొను కూర్మితోడ కొడుకుగ బలె నిన్నుబదారు వర్షముల్
బెనిచితి, పెద్దజేసితిని, విద్దెలు నేర్పితి–గాని, యక్కటా !
ఘన విషదంష్ట్రికా భయద కాలభుజంగిని పాల బెంచుటే
యని దలపోయ లేదు. కలనైనగటా ! అది యెట్టి మౌఢ్యమో !

తార —మీయసమర్థ కోపమును చంద్రుడిమీద ఎంతమాత్రంచూపవద్దు. మహర్షీ ! నేను కాపరానికి వచ్చి యిరువైయేండ్లు గడచిపోయినవి. ఇంతటి దీర్ఘకాలం నా జీవితం ఎలా గడిచిపోయిందో, మీరు నాతో ఏవిధంగా వర్తించారో కొంచమైనా యోచించారా ?

సీ. తీర్థయాత్రలటంచు తిరుగుట కొన్నాళ్ళు
జన్నంబు లంచును కొన్ని నాళ్ళు
గురుకులవాసపు గోష్ఠితో గొన్నాళ్ళు
వున్నమమానంచు గొన్నినాళ్ళు
వ్రతములు పూజలు క్రతువులు కొన్నాళ్ళు
ఘోరతపస్సుల గొన్నినాళ్ళు
జపములు కొన్నాళ్ళు శ్రాద్ధముల్ కొన్నాళ్ళు
క్రూరనిష్టలతోడ గొన్నినాళ్ళు
గాగ, నా ప్రాయమెల్ల నీకరణి నేగె
ఎన్నడును నీదు కౌగిలి యెరుగనైతి!"
నీరు లేనట్టిలతిక, యేతీరు బ్రతుక
జాలునో యూహ సేయుమా సంయమీంద్రా!

బృహ —ఓసీ! పరమపవిత్రమైన దేవర్షి కులమున జనించుటచే మాకు జపతపోనిష్టా నియమమ్ములే ప్రధానములుకాని, పామరులకువలె నిరంతర వ్యసనపారీణత యోగ్యమగునా? వాచాలినీ!......

ఉ. నీమము లేక, యధ్యయననిష్టలు లేక, పశుప్రవృత్తితో
తామసులై మెలంగుచు, సదా వ్యసనాంబుధి మున్గితేలు నా
కాముక కాముకీజనుల కైవడి, నన్మును లెల్లవేళ బెం
డ్లాముల గౌగలించుకొని లాలనతో జరియించు టొప్పునే?

తార —మహర్షీ! మీకు ఏలాలసత్వమూ లేకపోతే వయస్సంతా చెల్లిపోయి అరువదేళ్ల వృద్ధాప్యంలో జీవితసంధ్యాసమయంలో పదహారేళ్ళయువతిని ఎందుకు గొంతు కోశారు! లోకాచారం కాబట్టి వివాహ మాడారా! భార్య అంటే ఒక ప్రతిమ అనుకున్నారా? మీకు మీజపాలమీద వున్న రక్తిలో ఆసక్తిలో వెయ్యోవంతైనా మీ భార్యమీద ఎన్నడైనా కనబరిచారా? ఈ భార్యకు, జీవనానందం అవసరంలేదా? దీనికి హృదయం లేదా? మహర్షీ! మీరు కూర్చోడానికి ఒక పీటలాగా, మీరు పండ్లు తోముకోడానికి ఒక దంతకాష్టంలాగా, మీరు తొడగడానికి ఒక పాదరక్షలాగా, మీపూజలకు వ్రతాలకు నిష్టలకు నియమాలకు కావలసిన సామాగ్రులన్నీ సక్రమంగా సకాలానికి అందించే ఒక నిర్జీవయంత్రలాగా నన్ను ఇన్నేళ్ళూ చూశారు. అప్పటికీ, నేను ఆదర్శకాంతను కాబట్టి, నాజాతి రక్తంలో సహనం త్యాగం నిగ్రహం జీర్ణించియున్నవి కాబట్టి ఇంత దీర్ఘకాలం సహించుకున్నాను. కాని సహనం కడచుట్టి ఒకచెడుమహూర్తంలో అపరాధం చేశాను. స్వర్గమో నరకమో, సంఘ విరుద్ధమో సంఘ సహజమో, నావయస్సునకు సహజమైన ఆనందానుభవాన్ని ఈచంద్రునివల్ల

పొందాను. చాలు! ఇక ఈ జీవితంమీద నాకు వాంఛలేదు. రండి! మీ యిచ్ఛవచ్చినట్లు ఇక దండించండి. కత్తెరబోనులోపెట్టి కండతుండెములుగా కోయించండి? కాలుసేతులుకట్టి కాకఘూక శునక శృగాలములకు వేయించండి? లేక ప్రళయకీలకీలికా సదృశములైన మీ శాపాగ్నిచ్ఛటలచే భస్మం చేయించండి!

బృహ—తారా!... ఈ యిర్వదేండ్లనుండియు నీవు పొందిన చిత్తావేదన ఇపుడిప్పుడు నాకు అర్థమగుచున్నది. కాని, ఒకింత సేపు నీవట్లుండుము! ముందు ఈ పాతకి వ్యవహారమును పరిష్కరింపవలసి యున్నది. ఓరీ చంద్రా! కపట నటన బ్రహ్మచారీ! తారమనస్సు వ్యసనమహాకూపమున బడుటకు హేతువొకటి యుండిన నుండవచ్చుగాక! విద్యార్థివై బ్రహ్మచర్యనిష్ఠ యందుండి నీవొనర్చిన యీజగదేక దారుణగురుద్రోహమునకు హేతు వేమిరా? ఓరీ గోముఖ వ్యాఘ్రమా?

శా. ఔరా! యెంతటి ద్రోహబుద్ధివిర చంద్రా! మర్మతీ! పాతకీ!
లేరే లోకమునందు యావ్వనులు? నీలీలన్ మదోన్మత్తులై
దారాత్మ్యంబున గురుకాంతల్ బొందినారే! దురా
చారుల్ నిన్నిక బూదిసేతు చటులాఘోర శాపాగ్నికిన్.

అంటూ మంత్రోదకాలు చంద్రుడిమీద చల్లబోతాడు.
'ఆఁ ఆఁ ఆగండి! ఆగండి!' అని తార అరుస్తూవుంటుంది.

ఆదేసమయములో పరుగెత్తుకుంటూ జంబూ లంబూ ప్రవేశిస్తారు.

లంబూ—భగవన్! భగవన్! రాక్షస గురువర్యుడును మీకు అజన్మవిరోధియు నగు శుక్రమహర్షులవారు వస్తున్నారు.

జంబూ—ఆయనతోపాటు ఆ జగడాలచీలి నారదుడుకూడా వస్తున్నాడు

బృహ—ఓరీ! ఇది నాకుటుంబకలహము. దీనితో ఏశుక్రునకుగాని ఏనారదునకుగాని ఏ యితర అధమాధమునకు గాని ఎట్టి ప్రసక్తియును లేదు. తెలిసెనా! శాంతా! లంబోదరా! జంబుకేశ్వరా! మీకును అంతే! మీరుముగ్గురు కూడా నా సన్నిధినుండి ఇప్పుడే ఈక్షణమే తొలగిపొండు లేదేని కోప ఘూర్ణితుడైయున్న ఈదేవర్షి వాక్కుపై నిపుడు వెలువడు నొక్కొక్క పలుకు ఒక్కొక్క మహామారణాస్త్రమువలె మిమ్ము కబళింప గలదు. పొండు! పొండు! పోయి ఆ వచ్చెడి రయంకాక్షితోనూ. ఆ యపశకున పక్షితోనూ తమతమ జీవితములపై ఆశ కలదేని ఈక్రోధానిష్టమునిసింహము సన్నిధికి రావలదని చెప్పండు. పొండు ఊఁ.

శాంత
లంబూ } చిత్తం. చిత్తం.
జంబూ

(ముగ్గురూ నిష్క్రమణం)

బృహ —ఓరీ చంద్రా ! నీమహాపాతక జీవితకథకు స్వస్తి చెప్పనున్న నాకుఅంత రాయము కలిగినది. కాని. నావాక్కునందు పవిత్రత నిల్చియుండునంత కాలము నీ వెక్కడికి పోగలవు ? ఓరీ గురుద్రోహీ! నిలు! నిలు! (అంటూ మంత్రోదకములు పట్టుకుంటాడు.)

తార ——ఆగండి ! మహర్షీ ! చంద్రుణ్ణి శపించినంత మాత్రంచేత ఫలమేమి ? నేను మళ్ళీ మీకు స్వీకారయోగ్య నవుతానా ? అతణ్ణికాదు—నన్ను శపించండి !

చంద్ర —కాదు !భగవన్ ! తప్పంతయు నాది! నన్నే శిక్షించండి ! నేను తమ యొద్దకు విద్యార్థినై వచ్చితిని. కాని విద్యార్థి కనుచితమగు రీతిని వర్తించి విద్యార్థిప్రపంచమున కెల్ల శాశ్వతకళంకమును ఘటించితిని. గురూత్తమా!

ఉ. వ్యర్థపు మాటలాడుచు, నపాత్రుల చెల్మిని సంచరించి, ప్రే
మార్థములందు మున్గి, పరమార్థపు విద్యల విస్మరించు వి
ద్యార్థులు వ్యర్థజీవనులు, దండ్యులుః సంయమినాథ ! ఇంక వి
ద్యార్థిగణమ్ము కెల్లఁ ఉదాహరణమ్ముగ నన్ను జంపి, లో
కార్థము బ్రహ్మచర్య మహిమాధికతన్ బ్రకటింపు మొజ్జరో !

(అంటూ బృహస్పతి ముందు మోకరిస్తాడు)

అప్పుడు "ఆగు చంద్రా ఆగు బృహస్పతీ !" అంటూ
శుక్ర నారదులు ప్రవేశము

నార —బృహస్పతీ ! అత్రిఅనసూయల గౌరవమైన దలంపక ఈ పసికూనను నీకోపాగ్ని కాహుతి గావింప నెంచితివా ? ఔరా ! ఎంత కఠినుడవు ?

శుక్ర —దేవగురూ ! భార్యయెడ మమకారము నింకను విడజాలక ఆమెను క్షమించి ఈ కుఱ్ఱవానిని మాత్రము శిక్షింప బూనుకొంటివా? నీవిద్యకు దగిన ధర్మాధర్మ నిర్ణయ మిదియేనా ? ఓయీ చంద్రా ! ఈముదుసలి నిన్ను శపింప సాహసించునేని ప్రళయప్రచండమగు నా ప్రతిశాపముచే నీతని తప్పక నిరోధించెదను గాన నిర్భీతి నుండెదవు గాక.

తార —రాక్షసగురూ ! దేవగురువు నీభీభీషికలకు బెదురు వంటటి భీరుడుకాడు సుమా.

బృహ —ఓయీ ! ఆహ్వానింపకయే వచ్చిన అనవసరపు తీర్పరులారా ! నాయనుజ్ఞ లేనిదే ఈకుటీరమునం దడుగిడిన మీసాహసము నిక సహింపజాలను. సత్వరమే వచ్చినత్రోవను పొండు

శుక్ర —ఇది యింకను నీ కుటీరమని భ్రాంతి పడుచుంటివా ? గీష్పతీ! ఇది యిపుడు పవిత్రమునాశ్రమము కాదు—జారిణి విలాస మందిరము—స్వైరిణీ నృత్య రంగము — విటవిటీ దుర్గంధ పంకపంకిల గుహాగహనము !

తార —శుక్రమహర్షీ ! అనవసరపు కంఠశోషయేల ? నీవు వచ్చిన పనిని రెండు మాటలతో ముచ్చటగా ముగించి చెప్పుము.

శుక్ర —ఓయీ ! బృహస్పతీ ! కులటా ప్రాణపతీ !

ఉ. తార సుధాంసుతో గలసి తప్పొనరించిన ఘోరవార్త యీ
ధారుణి మారుమ్రోగె, ఋషితల్లజు లెద్దురు గూడి నిన్ బహి
ష్కరము సేయు నిర్ణయముసల్పి సురేంద్రునిసన్నిధిన్ సభన్
దీరుప నున్నవారికను నీపతనంబు ధృవంబు గీష్పతీ !—

తార —మహర్షీ! మీకు ఇంతటి యపకీర్తిఘటించి మీప్రశాంత జీవనాన్ని ధ్వంసం చేసిన ఈమహాపాతకురాలిపై ఇక లవలేశమైనా జాలి తలవద్దు నేను ఈ కథ యిక వినలేను. ఈ దృశ్యం ఇకచూడలేను. నన్నుశపించి ఈపాపిష్టి తనువునుండి సత్వరమే విముక్తి ననుగ్రహించండి !

బృహ —నారీ ! ఒక్కింత రోషపిక పట్టినయెడల ఎల్లరకును విముక్తి కాగలదు. ముసుముందు ఈ శ్మశానపు గ్రద్దలను బరామర్శించెద గాక. అటులైన శుక్రా ! నారదా ! నాకు కులబహిష్కారమా ?

తార —ఔను. వెలి ! వెలి !

శుక్ర —వెలి !

బృహ —యిందుకు సప్తర్షుల నిర్ణయమా ? ఇంద్రుని అధ్యక్షతయా ? దీని లోక సభయా ? నాయింటిగోడపై లోకమున కింతటి యాసక్తిగలిగెనా ? తారయొనర్చిన కృత్యమునకు మహర్షులు దేవతలు దేవులు ఇంతగా తల్లడిల్లు చున్నారా ! ఓయీ ఈ వార్త నాకరింగించుటకుమీకైన ఏల సిగ్గులేక పోయెను ? బుద్ధి సన్నగిల్లిన ఓ పెద్దలారా !

సీ. గౌతమపత్నితో గలసిన యింద్రాధ
 ముని పూజసేయుమే పుణ్యులార ?
వరుసకు గూతురౌ వాణిని గూడిన
 బ్రహ్మదేవుడు కాడె ప్రాజ్ఞులార ?
సప్తర్షిసతులసతో సంగమించిన మహే
 శ్వరుని బూజింపమే నరసులారా ?
జారసమ్రాట్టు మురారికి గుడికట్టి
 భజనలు సేయమే భక్తులార ?

నీతియట ! ధర్మమట ! నాకు నేర్పెదరట !
కాటికిన్ గాళ్లు సాచిన ఖలుడనయ్యు,
గోమలిన్ గట్టుకొని గొంతుగోసినాడ !
తప్పు నాయది గాని యీ తరుణి దౌనె ?
సుద్దు లేటికి ? పొండయా పెద్దలారా !

ఓయీ! ఔచిత్య మెఱుంగని యవివేకస్వకవి యెవ్వడైన నేను ఇంద్రుని సన్నిధికి తగవుకై బోతిననియు, జారిణియైన భార్యను మరల నాయింటికి దెచ్చుకొనుటకై యత్నించితి ననియు, నాడిగాగల పుక్కిటిపురాణమును గల్పించిన గల్పించుగాక. నాయింటికి నేనే కర్తను. నా తార యొనర్చిన యపరాధమునకు నేనే పరిష్కర్తను. తారాచంద్రులారా! పడుచుదనపు మదోన్మాదమున నొడఁబడిపోక యొనరించిన మీ దుడుకుతనమ్ము నిక్కముగా క్షమించదగినది కాదు, ఇది లోకము! లోకమనగా విపరీత నీతి దాహముతో నాల్కలు చాచి గోండ్రించుచున్న భయంకర వ్యాఘ్రము! దీని యాకలి నుపశమింప జేయుటకై మీయిరువుర నిప్పుడే బలి యొసంగు చున్నాడ. ఓసీ తారా! ఓరీ చంద్రా!

గీ. వాక్కుపై నాకు సత్యంబు వలుకునేని,
మంత్రములు నాకు వశములై మసలునేని,
చంద్ర! మసియయి చేరుమా చంద్రునందు!
తార! భస్మమై కలిసిపో తార లందు!

(బృహస్పతి మంత్రోదకములు చల్లగా, మంటలు బయలుదేరుతయ్
అమంటల్లో తారాచంద్రులు భస్మమైపోతారు.)

ఓయీ శుక్రా! ఓరీ నారద! తారాచంద్రుల నీవిధముగా శిక్షించినందుకై మీ కనులు చల్లబడి యుండవచ్చు. సర్వప్రపంచమును సంతృప్తి పడియుండవచ్చు. కాని ఈ దుష్టునకు మాత్రము తృప్తిలేదు. ఏలయన ఈ దురంతమునకెల్ల మూలకారణము నా లాలసత్వము—నాక్రూర కిరాతకత్వము! కాటికి కాళ్ళుసాచియు బెండ్లాడ నాశించు నోవృద్ధులారా! నారోదనము నాలింపుడు!

సీ. లేవలేకుండియు నావలె పడుచుల
బెండ్లాడునట్టి పాపిష్ఠులార!
ఆ భార్య వలచిన నాసింప గొంప ము
నిగినయట్లు ఘోషించ సనదలార!
వయసును బంధింప బగ్గములుండునే?
ప్రకృతిని అరికట్ట బ్రహ్మవశమె?
తప్పు నాయదియైన తారను దండించి
లోకమ్ముకొరకు నే లోభపడితి!

వృద్ధునై పెండ్లియాడి, [illegible] గొంతు
కోసినట్టి పాతకి [illegible]పోవ,
కానలఁ జొచ్చి [illegible] తపమ్ము
సేయువాడ ! [illegible]యువాడ !
తగదు ! వృద్ధవివాహ[illegible] తగదు ! తగదు !

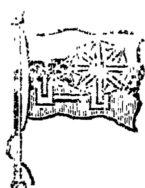
(నిష్క్రమణం)

శుక్ర —నారదా ! నీవను [illegible] చక్కని శృంగభంగ మైనది సుమా. అయిన నేమి ? బృహస్పతి [illegible]గా సకలవిద్యా వాచస్పతివలె భాషించినాడు. [illegible] యగుగాక—అతని సద్వర్తనము నన్ను [illegible]. నీకు నా హృదయపూర్వక ప్రణామములు. బృహస్పతీ ! నీకిక చిరంజీవివై నీవర్తనము సకలలోకాదర్శప్రాయమై విలసిల్లుగాక.

నారద —తథాస్తు ! తథాస్తు ! తథాస్తు.

మంగళగీతం (14)

తారాశశాంకం సంపూర్ణం

తారా శశాంక పాటలు

అనుబంధము 1

కోరస్ —సుఖముగా పోయిరా రావోయీ!
చంద్రా! పోయి రావోయీ?

అనసూయ —మాతా పితల మది రంజిల్ల
సకలాగమములు సాంగముగా,
చదివి రావోయీ! చంద్రా!
చదివి రావోయీ!

అత్రి —గురువే తండ్రి, గురుసతి మాతా
అనయము వారల
అడుగులు కొలిచి
తలలో నాలుకవలె చరియించి
పెద్దవాడవై పేరు వహించి
వేగ రావోయీ! చంద్రా!
వేగ రావోయీ!

చంద్రుడు —తల్లి దండ్రులారా! మీ
తనయుడనై మీ జననము నొంది
కానిపనులకై కాల్ దువ్వుదునే
తీర్చుకొందు ననుగన్న ఋణమును
దీవనలిడి యిక బనుపరే

అనుబంధము 2

భవానీ! దయగనవే జననీ!...
శరణ మ్మృడాణీ! సురవరసుత!
పావని శర్వాణీ! భవానీ!...
మా పడతులకు నీ పదసేవ
యొకటెగా భవసాగర నావ
ఆది మహామాత! హైమావతీ!

సారహీన సంసార తరణీ !....
జీవతతికి జీవన మీవే
అగతికులకు సదాగతి నీవే
పూజ గైకోవే కామారీ !
మోహినీ ! గిరిజా ! వరపాణీ !....
పాహిజననీ ! ప్రపూత చరణీ !
జయతు జననీ ! జనోప కరణీ !
జయ జయ ఈశానీ ! జయతు హే
జన్మ జన్మ దురితౌఘ నివారీ !...

అనుబంధము 3

రావోయి రావోయి !
రావోయి చంద్రా !...
చిమ్మచీకటులెల్ల చెదరి విడబాసి
తారా మనోవీథి చంద్రికలు గాసి..
నిర్మలానందమున నీవు నేను గూడి
నేలాల నింగిలో మేఘాల తెరచాటు
ఆటలే యాడుచు పాటలే పాడుచు
హాయిగా దోబూచు లాడుకొందామా
రావోయి రావోయి...

అనుబంధము 4

చంద్ర —తగదు పో నీకిది శాంతా !
తగవాడగ దగునా ! నాతో
తగవాడగ దగునా
సఖి వీవనుచు సరసను జేర
మోనము సేయుట న్యాయమా !

శాంత —హా ! చాలురా ! సరసము లేల
ఈ లీలా ?

చంద్ర —జాణతనము మాను మాను
శాంత —జాణవు నీవె చతురుడ వీవె
చంద్ర —నాదు లేడిని గైకొన లేదా
ఎట దాచితివో తెలుపగ రాదా
శాంత —ఇంతలేసి కనులుండగ లేదా
ఎందు గలదో యెరుగ లేవా

అనుబంధము 5

శాంత —భ్రమరీ !
వ్రాలిన పూవుపై వ్రాల వదియేమె ?
ఆనిన పూవుల ఆన వదియేమే ?
చంద్ర —వేనవేలు పూలు కలుగ
భ్రమరి కేమి లోపమా !
శాంత —ఇంత నీతి రహితమా
ఇంత హీనమా
చంద్ర —ప్రేమ కేమి రీతి
ప్రేమ కేమి భీతి
ప్రేమ కేమి నీతి
ప్రేమ కేమి జాతి

అనుబంధము 6

శాంత —భ్రమరీ !
వ్రాలిన పూవుపై వ్రాల వదియేమే
ఆనిన పూవుల ఆన వదియేమే ?
ప్రేమలేని యీా జీవనమేల ?
చంద్ర —ప్రేమయె జీవన లీల
శాంత —పూవు చెవిలో భ్రమరి చేరి
పలుకు పలుకు కే—
చంద్ర —ప్రేమ !

శాంత } — ప్రేమయోగా జీవనము
చంద్ర } — ప్రేమయోగా పావనము.

అనుబంధము 7

శాంత —మేత తెచ్చాను తినండోయ్ !

నా కోడెల్లారా ! మేత తెచ్చాను తినండోయ్ !
తినండి గడ్డి ! తినండి మేత !
మీలాంటి కోడెలుంటే
ఆనందం ! ఆనందం !
ఆనందం ! బ్రహ్మానందం !
చల్ ! చల్ ! చల్ !

లంబు } — బండి లాగలేను నీకు
జంబు } — దండ మమ్మా !
బాధ పెట్టకుండ మమ్మా
విడు మమ్మా !

శాంత —ఓహో చాలు ! చల్ ! చల్ ! చల్ !

లంబు } — అయ్యయ్యయ్యో !
జంబు } — అమ్మమ్మమ్మ !
అన్నన్నన్నన్నన్నా

అనుబంధము 8

కృతార్థ నైతిని హే దేవా !—
తావక అమోఘ దర్శనమున....
తరించెగా ఆశ్రమము
మానోములు ఫలియించెనుగా
సురశేఖరా !—

అనుబంధము [illegible]

ఆనంద సమయ[illegible]మిదే —
నాథుని తోడ నా[illegible]
పోయెదగా ఈవేళ !—
— — ...
మానసవీధి ఖే[illegible]రె !
మోదము మీరె !—

అనుబంధము [illegible]

బృహ —సెలవు నొసగి వేగ [illegible]పుడీ !
కోరస్ —రయంబుగా
సుఖంబుగా
శుభంబుగా
బృహ —అతిథి సేవ సేయుమా
ఆర్తజనుల నరయుమా
దయా ధర్మ నిరతులై
సదా చరింపుమా

అనుబంధము [illegible]

తార —జీవన మిదేగదా సుఖదా !...
ఆహా ! అహాహా ! [illegible]
అఅఅఆఅహాహా !
తీరె నాదు కోరిక
ధన్యనైతినిగా [illegible]
అహాహా ! అహాహా ...
చంద్ర —ప్రేమ లతిక [illegible]
మోదమాయె నాకిది...

తార —రార నా ప్రణయసఖా !
రార నా మోహనా !

అనుబంధము 12

జయ జయ మహేశ్వరీ !
భవానీ ! భవభయ నివారిణీ !
మాతా !.... ...
శ్రీరాజరాజేశ్వరీ
సమాజ పోషిణీ మాతా !....

